

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

**POMEN REVIZIJSKIH KOMISIJ V SLOVENIJI IN V
IZBRANIH DRŽAVAH**

Ljubljana, september 2008

RENATA ZUPANC

IZJAVA

Študentka Renata Zupanc izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom doc. dr. Maje Zaman, in da dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____ Podpis: _____

UVOD	1
1 REVIZIJSKA KOMISIJA IN NJENO DELOVANJE	2
1.1 OPREDELITEV REVIZIJSKE KOMISIJE	2
1.2 ZGODOVINA NASTANKA REVIZIJSKIH KOMISIJ	4
1.3 DEJAVNIKI UČINKOVITEGA ORGANIZIRANJA REVIZIJSKE KOMISIJE V PODJETJU	7
1.3.1 Ustanovna listina.....	7
1.3.2 Članstvo v revizijski komisiji ter ustrezna usposobljenost posameznih članov	8
1.3.3 Neodvisnost članov revizijske komisije	9
1.3.4 Trajanje mandata članov revizijske komisije.....	10
1.3.5 Določitev pogostosti sej revizijske komisije in pomen dnevnega reda	11
1.3.6 Pomembnost virov za izvajanje nalog revizijske komisije	12
1.3.7 Strokovno usposabljanje in seznanjanje novih članov.....	12
1.4 VLOGA IN ODGOVORNOSTI REVIZIJSKE KOMISIJE	13
1.4.1 Odgovornost za uspešen sistem notranjih kontrol	14
1.4.2 Odgovornost za nadzor nad računovodskim poročanjem zunanjim uporabnikom..	14
1.4.3 Odgovornost glede zakonodajnih, pravnih in davčnih zahtev	15
1.5 UČINKOVITOST REVIZIJSKE KOMISIJE IN NJENE PREDNOSTI	16
2 REVIZIJSKE KOMISIJE V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE, VELIKI BRITANiji, NEMČIJI IN SLOVENIJI	18
2.1 REVIZIJSKE KOMISIJE V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE	18
2.1.1 Zakonska ureditev delovanja revizijskih komisij v ZDA	18
2.1.2 Delovanje revizijskih komisij v ZDA	21
2.2 REVIZIJSKE KOMISIJE V VELIKI BRITANiji	25
2.2.1 Zakonska ureditev delovanja revizijskih komisij v Veliki Britaniji	26
2.2.2 Revizijske komisije v britanskih podjetjih	28
2.3 REVIZIJSKE KOMISIJE V NEMČIJI	30
2.3.1 Zakonska ureditev delovanja revizijskih komisij v Nemčiji	31
2.3.2 Revizijske komisije v nemških podjetjih	32
2.4 REVIZIJSKE KOMISIJE V SLOVENIJI	34
2.4.1 Zakonska ureditev delovanja revizijskih komisij v Sloveniji.....	34
2.4.2 Revizijske komisije v slovenskih podjetjih	38
SKLEP	41
LITERATURA IN VIRI	42

UVOD

Vloga revizijskih komisij v podjetjih se je v zadnjem času zelo povečala. Razloge za vse večjo vlogo revizijskih komisij pri upravljanju podjetja so povzročili v zadnjih letih zelo odmevni računovodski škandali, ki so omajali zaupanje javnosti v poročanje podjetij. Da bi povrnili zaupanje javnosti, so se vlade po svetu različno odzvale. Sprejele so nove kodekse upravljanja podjetij in nove strožje zakone. Še posebej družbe, katerih vrednostni papirji se prodajajo na borzi, so deležne večjih zahtev po transparentnosti poslovanja in učinkovitosti delovanja sistema notranjih kontrol.

V nekaterih državah je ustanovitev revizijskih komisij predpisana z zakonom, v nekaterih državah kodeksi upravljanja podjetij le priporočajo ustanovitev teh komisij. Odločitev, ali bodo ustanovili revizijsko komisijo ali ne, pa je v celoti prepuščena podjetjem samim.

V diplomskem delu bom obravnavala zakonodajne zahteve za ustanovitev revizijskih komisij ter delovanje le-teh v Sloveniji, Združenih državah Amerike, Nemčiji in Veliki Britaniji.

Cilj diplomskega dela je predstaviti zakonodajne zahteve glede revizijskih komisij v različnih državah. Prikazala bom tudi dejavnike, ki vplivajo na učinkovito delovanje revizijskih komisij, ter prednosti, ki jih ustanovitev revizijske komisije prinaša.

Namen diplomskega dela je prikazati pomen in koristno vlogo revizijskih komisij pri nadziranju družb v državah z različno zakonodajo glede revizijskih komisij.

Pri izdelavi diplomskega dela sem se opirala predvsem na strokovne članke domačih in tujih avtorjev, ki opisujejo značilnosti revizijskih komisij. Večina literature prikazuje predvsem razmere na področju revizijskih komisij v Združenih državah Amerike in v Evropi, predvsem v Veliki Britaniji.

Diplomsko delo je poleg uvoda in sklepa razdeljeno še na dve poglavji. V prvem poglavju so najprej predstavljene različne opredelitve revizijske komisije in zgodovina razvoja revizijskih komisij. V nadaljevanju so nato naštet ključni dejavniki za učinkovito organiziranje revizijskih komisij v podjetju. V naslednjem podpoglavju je predstavljena vloga revizijskih komisij v podjetjih in ključne odgovornosti, ki so jim dodeljene. Na koncu prvega poglavja je pozornost posvečena učinkovitosti revizijske komisije in predstaviti prednosti in slabosti revizijskih komisij.

Primerjava revizijskih komisij Združenih držav Amerike, Velike Britanije, Nemčije in Slovenije je predstavljena v drugem poglavju. V tem poglavju prikažem, kakšna je zakonodaja v teh državah na področju delovanja revizijskih komisij. V prvem delu tega poglavja so najprej predstavljene razmere v Združenih državah Amerike. Predstavljen je

Sarbanes-Oxleyjev zakon, na kratko je na podlagi različnih raziskav opisano, kako revizijske komisije v tej državi delujejo. V naslednjem delu tega poglavja so opredeljene zakonodajne zahteve za revizijske komisije v Veliki Britaniji. Predstavljene so zahteve, ki jih za angleška podjetja zahteva kodeks upravljanja podjetja iz leta 2003 - Kombinirani kodeks (ang. *Combined Code*), ter smernice in »dobra praksa« za delo revizijskih komisij, ki so jo pripravili člani posebne skupine. Na kratko je predstavljeno tudi, kakšno je stanje revizijskih komisij v britanskih podjetjih. V zadnjih dveh delih je nato prikazano še, kakšne zakonodajne zahteve za revizijske komisije so v Nemčiji in Sloveniji. Najprej je prikazano stanje v Nemčiji; kakšne zahteve za revizijske komisije je postavil Nemški kodeks upravljanja podjetij, nato je na kratko predstavljeno tudi, kakšno je stanje v nemških podjetjih. V zadnjem delu so nato predstavljene še zakonske zahteve za revizijske komisije v slovenskih podjetjih. Predstavljena so priporočila Kodeksa upravljanja javnih delniških družb ter zahteve za revizijske komisije, ki jih postavljata Zakon o gospodarskih družbah in Zakon o bančništvu. Za konec je dodana še kratka analiza revizijskih komisij v slovenskih podjetjih.

1 REVIZIJSKA KOMISIJA IN NJENO DELOVANJE

V nekaterih državah revizijske komisije obstajajo že vrsto let in so splošno priznane kot pomemben dejavnik pri varovanju interesov investitorjev, v nekaterih državah pa se praksa ustanavljanja revizijskih komisij šele dobro začinja.

Poglavje obravnava opredelitve revizijskih komisij različnih avtorjev ter zgodovino njihovega nastanka. Predstavljeni so dejavniki, ki pripomorejo k učinkovitemu organiziranju revizijske komisije v podjetju. V poglavju je predstavljena tudi vloga, ki jo ima revizijska komisija v podjetju, njene odgovornosti ter prednosti učinkovite revizijske komisije za podjetje.

1.1 OPREDELITEV REVIZIJSKE KOMISIJE

V Sloveniji se je leta 2006, ko je bil sprejet Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), revizijski odbor preimenoval v revizijsko komisijo. Vsebinsko sta si izraza enaka, zato je v celotnem diplomskem delu pri navajanju uporabljen izraz revizijska komisija, čeprav je v literaturi uporabljen tudi pojem revizijski odbor.

Zakonodajne zahteve glede računovodskega poročanja vodijo k vse bolj zapletenemu procesu vodenja in nadziranja podjetja. Kot pomoč pri poslovanju in opravljanju dolžnosti upravni odbori ali nadzorni sveti ustanavljajo posebne komisije; ena izmed takšnih komisij je tudi revizijska komisija. Število revizijskih komisij se v svetu povečuje tudi zaradi

zavedanja nadzornih in upravnih odborov družb o pomembnosti njihovega delovanja (Nemec, 2000, str. 16).

V strokovni literaturi so revizijske komisije različno opredeljene predvsem zaradi različnih pogledov na sistem upravljanja podjetij. Vsem opredelitvam je skupno, da gre za komisijo, ki ima funkcijo nadzora nad notranjim kontroliranjem, revidiranjem in finančnim poročanjem.

Duhovnikova v enem izmed svojih člankov revizijsko komisijo opredeljuje kot komisijo nadzornega sveta, ki je dejavna na področjih revidiranja, notranjega kontroliranja in finančnega poročanja. Če je to v interesu nadzornega sveta in uprave, je revizijska komisija lahko tudi uspešen mehanizem, s katerim nadzorni svet nadzira poslovanje podjetja. Komisija naj bi bila sestavljena najmanj iz treh članov, po navadi pa je njena velikost odvisna od velikosti družbe. Pri tem je bistveno, da imajo člani revizijske komisije takšne strokovne in osebnostne lastnosti, ki jim zagotavljajo kakovostno in neodvisno delovanje (Duhovnik, 2003, str. 18).

Revizijska komisija se lahko opredeli iz različnih zornih kotov (Duhovnik, 1997, str. 10):

- Opredelitev *strokovne skupine* (*Accountants International Study Group*) pravi, da je revizijska komisija komisija nadzornega sveta podjetja, ki je posebej odgovorna za pregled letnih računovodskih izkazov, preden so predloženi v obravnavo nadzornemu svetu. Običajno je komisija vezni člen med revizorjem in nadzornim svetom, v njeno pristojnost pa sodi ocena izbire zunanjih revizorjev, pregled celotne opravljene revizije in njenih ugotovitev ter pregled delovanja notranjih finančnih kontrol in finančnih informacij za javnost.
- *Strokovna inštitucija* (Peat Marwick McLintock) revizijsko komisijo opredeljuje kot komisijo nadzornega sveta, ki je ustanovljena zato, da bi zagotovila večjo kakovost in zanesljivost finančnih informacij, ki jih obravnava nadzorni svet. Sestavljena je v celoti ali pretežno iz zunanjih članov nadzornega sveta, ki pregledujejo, ocenjujejo in nadzirajo proces finančnega poročanja in postopke revidiranja.
- Ena izmed *raziskovalnih študij* (Marrian) revizijsko komisijo opredeli kot komisijo nadzornega sveta, ki ima običajno tri, štiri ali pet članov – direktorjev, ki niso odgovorni za finančno področje poslovanja podjetja. Glavne naloge revizijske komisije so ocenjevanje računovodskih izkazov, preverjanje učinkovitosti računovodskega sistema in sistema notranjih kontrol, pregledovanje ugotovitev revizorjev, oblikovanje predlogov za imenovanje zunanjih revizorjev in plačevanje revizijskih storitev.

Ameriški Sarbanes-Oxley zakon (ang. *Sarbanes-Oxley Act*) podaja najbolj splošno opredelitev revizijske komisije, ki jo opredeljuje kot komisijo, ustanovljeno s strani

upravnega odbora, njen glavni namen pa naj bi bil nadzor nad računovodskim poročanjem in nadzor nad revizijo računovodskih izkazov (Sarbanes-Oxley Act of 2002, 2002).

1.2 ZGODOVINA NASTANKA REVIZIJSKIH KOMISIJ

Predhodnice revizijskih komisij, kot jih poznamo danes, naj bi delovale že v 19. stoletju. Prve revizijske komisije naj bi v Združenih državah Amerike delovale že pred letom 1870, v Angliji pa v zgodnjih sedemdesetih letih 19. stoletja. Revizijske komisije, kot jih poznamo danes, pa pravi razcvet doživljajo zadnjih trideset let. Pomen revizijskih komisij se povečuje predvsem na področju izboljšanja finančnega poročanja podjetij in zagotavljanja odgovornega korporacijskega upravljanja.

Povod za nastanek prvih revizijskih komisij je bil leta 1938 nastali računovodski škandal v družbi McKesson & Robbins v Združenih državah Amerike. Komisija za vrednostnice in borze (ang. *Securities and Exchange Commission – SEC*) ter Newyorška borza (ang. *New York Stock Exchange – NYSE*) sta po razkritju tega škandala predlagali ustanovitev revizijskih komisij. Po razkritju dvomljivih poslovanj nekaterih ameriških podjetij v 70-tih letih 20. stoletja se je ponovno povečalo osredotočenje na vlogo revizijskih komisij. Leta 1978 je NYSE zahtevala od vseh podjetij, ki kotirajo na borzi, da oblikujejo revizijske komisije, sestavljene iz članov, ki niso neposredno odgovorni za poslovanje podjetja (Mohamed, Hussain, 2005, str. 33). Nadaljnji finančni škandali v ZDA so leta 1987 pripeljali do ustanovitve Nacionalne komisije za goljufivo finančno poročanje (ang. *National Commission on Fraudulent Financial Reporting – Treadway Commission*). Komisija je v svojem poročilu zagovarjala pomen revizijske komisije, ki jo ima pri zagotavljanju boljšega finančnega poročanja podjetja. Od tedaj naprej je v ZDA glavna skrb na področju korporacijskega upravljanja, kako povečati učinkovitost revizijskih komisij (Spira, 2006, str. 181).

K nadaljnjemu razvoju revizijskih komisij v ZDA je prispeval leta 1998 s strani NYSE in Nacionalnega združenja članov borze vrednostnih papirjev (ang. *National Association of Securities Dealers, Inc. – NASD*) ustanovljen odbor *Blue Ribbon Committee*. Odbor je predlagal, da družbe ustanovijo neodvisno revizijsko komisijo, sestavljeno najmanj iz treh članov, ki jim bo poznano finančno področje, eden izmed članov pa mora biti strokovnjak s področja financ. Poleg tega je odbor priporočil, da revizijska komisija pripravi ustanovno listino, ki jasno opredeljuje njeno vlogo.

Leta 1999 je odbor *Blue Ribbon Committee*, z namenom izboljšanja delovanja revizijskih komisij na področju nadzora nad računovodskim poročanjem družb, predstavil Temeljna načela za delo revizijskih komisij. Ta načela še danes predstavljajo glavne smernice za delovanje revizijskih komisij in poudarjajo naslednje pomembne točke (Kumelj, 2005, str. 6):

- neodvisnost članov pri sprejemanju odločitev,
- konstruktivne razprave glede kakovosti poročanja o poslovanju podjetja s člani upravljanja, notranjimi in zunanjimi revizorji,
- učinkovitejše komuniciranje ter pretok informacij med notranjimi in zunanjimi revizorji,
- ključne vloge komisije na področju nadziranja posameznih postopkov revidiranja.

Številni računovodski škandali velikih ameriških podjetij, kot so Tyco, Global Crossing, WorldCom, in še posebej propad takrat sedme največje korporacije v ZDA – Enrona so bili razlog za sprejetje Sarbanes–Oxleyjevega zakona (ang. *Sarbanes–Oxley Act* – SOX). SOX je sprejel ameriški kongres leta 2002, zanj pa velja, da je označen kot zakon z najobsežnejšimi reformami. Namen SOXa je nakazan že v samem naslovu: »Zakon za točno in zanesljivo računovodsko poročanje korporacij naložbenikom ter drugim uporabnikom računovodskih poročil v skladu z zakoni o vrednostnih papirjih«. Zakon naj bi reformiral računovodsko in revizijsko panogo, poleg tega naj bi zaostril korporacijsko upravljanje in pripomogel k ponovnemu zaupanju naložbenikov (Mehle, 2005, str. 3). Zahteva, da imajo vsa podjetja, katerih vrednostni papirji kotirajo na borzi, ustanovljeno revizijsko komisijo, člani komisije pa morajo biti neodvisni, je s Sarbanes–Oxleyjevim zakonom postala zakonsko obvezna za vsa podjetja, katerih vrednostni papirji kotirajo na katerikoli ameriški borzi.

Sarbanes–Oxleyjev zakon je zelo zaostril zahteve in kazni; za revizijske komisije tako velja (Vremec, 2003, str. 31):

- odobriti morajo vse storitve revizijske družbe, preden so izvedene,
- revizijske družbe morajo komisiji poročati o vseh pomembnih vprašanjih, ki se nanašajo na računovodske usmeritve družbe in o katerih so razpravljale z upravo,
- komisiji mora revizijska družba sporočiti vse nepopravljene napake in razlike, poročila o sistemu notranjega kontroliranja, pisma o nameri, izjave o neodvisnosti, predstavitve posloводства.

Podoben razvoj revizijskih komisij je bil v Kanadi. Propad podjetja Atlantic Acceptance Corporation Ltd v zadnjih 60-tih letih 20. stoletja je pospešil vpeljavo revizijskih komisij v kanadska podjetja. Takrat ustanovljena komisija, imenovana *The Royal Commission*, ki je preiskovala propad podjetja, je priporočila podjetjem ustanovitev revizijskih komisij, ki naj ne bi šteli manj kot tri člane (neizvršne direktorje), večina od njih ne sme biti zaposlena v podjetju. Naloga članov revizijske komisije je pregledati finančna poročila podjetja in se posvetovati z revizorji (Mohamed, Hussain, 2005, str. 34).

Mohamed in Hussain (2005, str. 34) navajata, da je zakon iz leta 1975, imenovan *The Canada Business Corporation Act*, zahteval, da imajo vsa podjetja, ki vrednostne papirje prodajajo javnosti, ustanovljeno revizijsko komisijo. Naloga komisije je, da odobri letna finančna poročila podjetja, preden se predložijo nadzornemu organu. Od takrat naprej so revizijske komisije splošno sprejeta značilnost korporacijskega upravljanja v Kanadi.

Razvoj revizijskih komisij v Veliki Britaniji je potekal počasneje. Revizijske komisije so se pojavljale le občasno. *Cadbury Code* iz leta 1992 priporoča, da imajo družbe ustanovljeno revizijsko komisijo, sestavljeno iz najmanj treh neizvršnih direktorjev. Revizijske komisije v Veliki Britaniji niso zakonsko obvezne. Kombinirani kodeks (ang. *Combined Code*) iz leta 1998 od podjetij, ki kotirajo na borzi, zahteva, da se podredijo zahtevam glede ustanovitve revizijske komisije. Če družbe revizijske komisije nimajo, morajo takšno odločitev ustrezno utemeljiti (Spira, 2006, str. 181).

Revizijske komisije so v preostalem delu Evrope manj znane. Upravljanje lastnikov v celinski Evropi je drugačno od upravljanja lastnikov na anglo–ameriškem področju in je zato tudi potreba po uvajanju revizijskih komisij manj občutna (Duhovnik, 1997, str. 12). V dvotirnem sistemu upravljanja, ki prevladuje v celinskem delu Evrope, nadzorni svet kot organ upravljanja nadzira upravo pri vodenju poslov družbe. Nadzorni svet je ločen od uprave, kar povečuje njegovo neodvisnost. V enotirnem sistemu upravljanja ima upravni odbor, sestavljen iz izvršnih in neizvršnih direktorjev, upravno in nadzorno funkcijo. Neodvisen nadzor zagotavljajo neizvršni direktorji, poslovodno funkcijo imajo izvršni direktorji.

V zadnjih letih se tudi v Evropi povečuje pomen revizijskih komisij. Aktivnosti Evropske unije na področju revidiranja so predvsem povrnitev zaupanja vlagateljev v trge vrednostnih papirjev in revizijsko stroko. Tudi v tem primeru gre za nekakšen odgovor na ameriški Sarbanes-Oxleyjev zakon (Odar, 2003, str. 13).

Direktiva 2006/43/ES Evropskega parlamenta in Sveta, ki je pričela veljati 17. maja 2006, je za države članice Evropske unije uvedla nekatere spremembe, ki se nanašajo na zakonsko revidiranje. Deseto poglavje Direktive – Posebne določbe za obvezne revizije subjektov javnega interesa, v 41. členu določa, da morajo vsi subjekti javnega interesa ustanoviti revizijsko komisijo, pri čemer posamezna država članica določi, ali revizijsko komisijo sestavljajo neizvršni člani upravnega telesa ali člani nadzornega telesa ali člani, ki jih imenuje skupščina delničarjev. Za člane revizijske komisije se zahteva, da je vsaj eden izmed članov neodvisen in ima znanja s področja računovodstva ali revizije.

Direktiva določa naslednje naloge, ki naj bi bile v pristojnosti revizijske komisije (Direktiva 2006/43/ES, 41. člen):

- spremljanje postopka računovodskega poročanja;
- spremljanje učinkovitosti notranjega kontroliranja v družbi, notranje revizije in sistemov za obvladovanje tveganja;
- spremljanje obvezne revizije letnih in konsolidiranih računovodskih izkazov;
- pregledovanje in spremljanje neodvisnosti zakonitega revizorja ali revizijskega podjetja, predvsem zagotavljanje dodatnih storitev v revidiranem podjetju.

Revizijska komisija naj bi podala priporočilo za imenovanje zunanjega revizorja, le-ta pa naj bi komisijo obveščal o ključnih zadevah v zvezi z obvezno revizijo, zlasti je pomembno, da komisijo obvesti o pomanjkljivostih notranjih kontrol.

42. člen Direktive 2006/43/ES določa, da morajo države članice zagotoviti, da zunanji revizorji, ki opravljajo obvezno revizijo v podjetjih javnega interesa:

- vsako leto predložijo revizijski komisiji pisno potrdilo o svoji neodvisnosti do revidiranega subjekta javnega interesa;
- revizijski komisiji razkrijejo vse dodatne storitve, ki so jih opravili za revidirani subjekt;
- z revizijsko komisijo razpravljajo o nevarnostih za njihovo neodvisnost in varovalih za ublažitev teh nevarnosti.

1.3 DEJAVNIKI UČINKOVITEGA ORGANIZIRANJA REVIZIJSKE KOMISIJE V PODJETJU

Pravne in zakonske zahteve glede organiziranosti revizijske komisije se med državami razlikujejo. V nekaterih državah zakonodaja zahteva od podjetij, katerih vrednostni papirji kotirajo na borzi, da imajo ustanovljene revizijske komisije, v drugih pa je ustanovitev revizijske komisije prostovoljna in v celoti prepuščena odločitvi podjetja (Vremec, 2003, str. 31).

Ne glede na različne zakonodajne in pravne zahteve glede organizacije revizijske komisije, lahko družbe dosežejo večjo učinkovitost revizijskih komisij, če so izpolnjeni naslednji pogoji (Vremec, 2003, str. 31):

- pripravljena mora biti ustanovna listina, ki opredeljuje vlogo revizijske komisije,
- člani revizijske komisije morajo biti ustrezno usposobljeni in izkušeni,
- zagotoviti je potrebno neodvisnost in objektivnost članov revizijske komisije,
- potrebno določiti trajanje mandata članov komisije,
- določiti je potrebno ustrezen načrt terminov sklicanih sej,
- za opravljanje nalog je potrebno dodeliti zadostne vire in
- zagotoviti informacije za lažjo orientacijo novih članov.

1.3.1 Ustanovna listina

Revizijska komisija mora imeti pisno ustanovno listino, ki jasno opredeljuje njeno vlogo, strukturo, proces in potrebne kvalifikacije članov komisije. Dobro sestavljena in podrobna ustanovna listina zagotavlja podlago za organizacijo revizijske komisije. Ustanovna listina je prav tako pomembna pri določanju odgovornosti revizijske komisije, na katero se lahko

sklicujejo člani komisije, člani upravnih in nadzornih organov družbe ter notranji in zunanji revizorji.

V ustanovni listini naj bi bilo opredeljeno najmanj naslednje (Audit Committees – Good practices for meeting market expectations, 2003, str. 12):

- namen obstoja in cilji revizijske komisije,
- pooblastila, vloga in odgovornosti revizijske komisije,
- organizacija – članstvo, kvalifikacije, velikost komisije ter trajanje mandata,
- predvidena udeležba ter pogostost in trajanje sej,
- odnosi z notranjimi in zunanji revizorji ter člani posloводства,
- odgovornosti glede poročanja,
- ocenitev revizijske komisije.

Ustanovna listina mora biti pregledana s strani nadzornega sveta vsaj enkrat letno, kar omogoča zagotoviti uresničevanje zastavljenih ciljev revizijske komisije. Naloga nadzornega sveta je, da listino po potrebi popravi in potrdi, pri tem pa je tudi pomembno, da zagotovi pravočasno prilagajanje ustanovne listine vsakršnim spremembam v razmerah poslovanja in potrebam družbe.

1.3.2 Članstvo v revizijski komisiji ter ustrezna usposobljenost posameznih članov

Za uspešno delovanje revizijske komisije je ključnega pomena imenovanje ustrezno usposobljenih in izkušenih članov komisije. Kumeljeva navaja (Kumelj, 2005, str. 8), da Braiotta poudarja, da je za učinkovito delovanje revizijske komisije pomembna sestava članov komisije. Pri tem avtor dodaja, da je pomembno, kako bodo odgovornosti in pooblastila razdeljena med posamezne člane revizijske komisije.

Revizijska komisija je običajno komisija nadzornega sveta, zato je odgovornost za imenovanje članov komisije na strani nadzornega sveta oziroma v nekaterih primerih neodvisnega telesa nadzornega sveta, oblikovanega za imenovanje. Revizijska komisija mora biti dovolj velika, da lahko izkazuje ravnovesje stališč in izkušenj, ter dovolj majhna, da deluje učinkovito (Vremec, 2003, str. 34). Velikost komisije je običajno odvisna od velikosti podjetja, vendar naj ne bi štela manj kot tri člane, pri tem pa se zahteva, da vsi člani vsebinsko poznajo področje financ, računovodstva in revidiranja. Vsaj eden izmed članov naj bi bil strokovnjak s področja računovodstva in financ, od ostalih članov pa se zahteva, da morajo znati brati in razumeti računovodske izkaze.

Vsak član revizijske komisije mora biti sposoben vsebinsko prispevati k dejavnostim komisije. Člani komisije morajo imeti take strokovne in značajske lastnosti, ki prispevajo h kakovostnemu in neodvisnemu delovanju. Zelo zaželeno je, da imajo člani različne poglede,

kajti enotnost lahko vodi v pretirano poudarjanje nekega pogleda na obravnavano problematiko. Sposobnosti, ki jih morajo imeti vsi člani revizijske komisije, so (Harrington, 2003, str. 20):

- neodvisnost,
- razumevanje poslovanja družbe,
- poznati tveganja, katerim je izpostavljena družba, in načine nadzora v družbi,
- zmožnost podati neodvisno mnenje,
- sposobnost ponuditi nove in drugačne poglede.

Poleg naštetih sposobnosti naj bi člani revizijske komisije imeli razpoložljiv čas za delo v komisiji in razumeli namen in odgovornosti, ki jih takšno članstvo od njih zahteva.

Izmed članov revizijske komisije mora nadzorni svet izbrati predsednika komisije, ki bo sposoben voditi komisijo in spodbujati učinkovite delovne odnose članov komisije z upravo ter notranjimi in zunanjimi revizorji.

Predsednik revizijske komisije je najpomembnejši član komisije. Skrbi za vse aktivnosti revizijske komisije, zato je izbira primerne osebe za predsednika še posebej pomembna. Predsednik komisije naj bi tako imel poslovne, finančne in vodstvene sposobnosti. Zelo priporočljivo je, da ima predsednik komisije izkušnje na področju poslovanja večjega podjetja, ker tako v komisijo prinese zelo raznovrstne izkušnje.

Poleg naštetih lastnosti, ki naj bi jih imel predsednik komisije, pa naj bi v prihodnje pri izbiri pomembno vlogo imele še nekatere lastnosti (Marshall, Heffess, 2006, str. 10):

- več znanja na področju finančnega računovodstva in revizije; za predsednika komisije bodo v prihodnosti vse bolj pomembne izkušnje na področju revizije in ne več le poznavanje računovodstva, financ in revizije;
- močne komunikacijske sposobnosti, ki predsedniku komisije omogočajo, da lahko ustrezno skrbi za komunikacijo med zunanjimi revizorji, notranjimi revizorji, svetovalci in vodstvom podjetja;
- odlične organizacijske sposobnosti: revizijska komisija ima vse več zadolžitev, in da bi bile vse opravljene pravočasno, je pomembno, da je delo članov dobro organizirano.

1.3.3 Neodvisnost članov revizijske komisije

Vsestranska neodvisnost članov revizijske komisije je ena najpomembnejših lastnosti, ki omogoča sposobnost objektivnega presojanja. Zaradi nadzorne funkcije članov komisije se neodvisnost zahteva, da bodo lahko med drugim konstruktivno nasprotovali odločitvam uprave ali zavzeli stališča, ki nasprotujejo upravi. Člani komisije naj bi izpolnjevali osnovno

zahtevo, ki pravi, da morajo biti vsi člani popolnoma izključeni iz prevzemanja odgovornosti za finančno poslovanje podjetja.

Statusi, ki preprečujejo neodvisno delovanje članov revizijske komisije v ZDA, so (Vremec, 2003, str. 34):

- trenutna ali nekdanja zaposlitev v družbi (najpogosteje se za dobo nekdanje zaposlitve upošteva doba zadnjih petih let),
- prejemanje dodatnih izplačil iz družbe ali njenih podružnic,
- status ožjega družinskega člana kateregakoli člana uprave družbe,
- status pomembnega lastnika ali njegovega predstavnika,
- status člana uprave ali glavnega lastnika večjega kupca ali večjega dobavitelja družbe.

Član komisije je lahko imenovan tudi, če izpolnjuje enega ali več navedenih statusov, in sicer pod pogojem, da je njegovo članstvo v interesu družbe in njenih delničarjev kot celote.

Revizijska komisija po imenovanju potrebuje nekaj časa, da lahko razvije svoja lastna spoznanja in se podrobneje seznani z nalogami, za katere je zadolžena. Bistvenega pomena, ki zagotavlja neodvisnost delovanja komisije je, da se na eni strani zagotovi kontinuiteta in na drugi strani menjava članstva.

Za oblikovanje temeljev delovanja mora podjetje revizijski komisiji zagotoviti (Duhovnik, 1997, str. 14):

- da ima pooblastila in pomoč nadzornega sveta,
- popolno neodvisnost glede sestave in delovanja, uprava podjetja ne sme imeti nikakršnega vpliva na komisijo,
- da ima jasna pooblastila in da poslovodstvo razume, kaj nadzorni svet od komisije pričakuje; komisija ne sme povzročati nasprotij s poseganjem v odgovornost in avtoriteto poslovodstva na katerikoli ravni.
- oblikovanje jasnih temeljev za sodelovanje med revizijsko komisijo ter vodstvom, notranjimi in zunanjimi revizorji podjetja.

1.3.4 Trajanje mandata članov revizijske komisije

Mandat članov komisije lahko traja različno dolgo, njegovo trajanje pa mora biti opredeljeno v ustanovni listini. Običajno mandat traja tri leta z možnostjo ponovnega imenovanja za dodaten mandat, obstaja tudi možnost določitve daljših ali odprtih mandatov (Vremec, 2003, str. 35).

Pri določanju trajanja mandata članom revizijske komisije je potrebno uskladiti dva vidika, ki si med seboj nasprotujeta. Na eni strani je to stalnost oziroma neprekinjeno delovanje

članov v komisiji in na drugi strani svežost pogledov in nazorov, ki jo prinašajo novi člani. Hitro menjavanje članov lahko negativno vpliva na učinkovitost delovanja komisije. Novi člani potrebujejo več časa, da se seznani s poslovanjem podjetja in z razumevanjem strokovnih problemov, s katerimi se srečuje podjetje pri poslovanju. Na drugi strani novi člani v komisijo prinašajo nove, sveže poglede na problematiko (Harrington, 2003, str. 20).

1.3.5 Določitev pogostosti sej revizijske komisije in pomen dnevnega reda

Revizijska komisija se mora redno sestajati, pri tem podrobno načrtovati urnik in dnevni red sej ter opredeliti vse sodelujoče osebe. Koliko sej bo revizijska komisija sklicala, je odvisno predvsem od ciljev in predvidenega obsega dejavnosti komisije. Redne seje omogočajo, da so računovodski izkazi pravočasno pregledani in hkrati dajejo možnost, da se o izkazih tudi razpravlja.

Priporočljivo je, da so seje sklicane vnaprej, ker se tako lahko zagotovi dovolj časa za morebitne spremembe, predlagane s strani revizijske komisije. Gledano s časovnega vidika, se seje pogosto pokrivajo z večjimi mejniki računovodskega poročanja in zaključevanjem rednih zunanjih in notranjih revizij.

Seje običajno potekajo polovico delovnega dneva. Raziskava v evropskih družbah je pokazala, da se revizijske komisije v povprečju sestajajo od trikrat do štirikrat na leto. Za doseganje ciljev komisije je bistvenega pomena, da sta pogostost in trajanje sestankov zadostna.

Vremec v svojem članku (2003, str. 36) navaja, da so na sestanku članov revizijske komisije, pogosto prisotni tudi drugi povabljeni udeleženci. Na seznamu povabljenih udeležencev morajo biti tisti, ki so odgovorni za zadeve na dnevnem redu in so z njimi tudi seznanjeni. Najpogostejše so to:

- vodja notranje revizije,
- predstavniki zunanje revizijske družbe,
- višji vodilni zaposleni (npr. izvršni finančni direktor).

Da bi dosegli čim večjo učinkovitost dela na seji revizijske komisije, je potrebno pred sejo pripraviti dnevni red v pisni obliki. Z dnevnim redom je potrebno vnaprej seznanimi člane komisije in povabljene udeležence, prav tako morajo vsi udeleženci seje vnaprej dobiti dodatno gradivo, kar jim omogoča, da lahko vse že pravočasno proučijo in se na sejo dobro pripravijo. Pri načrtovanju dnevnega reda je potrebno biti pozoren, da bo razprava komisije zasledovala cilje, določene v ustanovni listini.

1.3.6 Pomembnost virov za izvajanje nalog revizijske komisije

Da bi revizijske komisije lahko učinkovito opravljale svoje naloge, morajo imeti na voljo zadostne vire. Med drugim je pomembno tudi, da se komisiji zagotovi stalna administrativna podpora, na voljo pa morajo biti drugi viri, ki so potrebni pri izvajanju posebnih preiskav (na primer dostop do pravnih svetovalcev in drugih zunanjih izvedencev).

1.3.7 Strokovno usposabljanje in seznanjanje novih članov

Da bi revizijska komisija učinkovito delovala, morajo biti njeni člani ustrezno usposobljeni in seznanjeni z delom komisije. Običajno revizijsko komisijo sestavljajo člani drugih uprav, vendar se znanje in informacije, ki jih potrebujejo pri svojem delu, ponavadi razlikujejo od količine in narave informacij, potrebnih za delo v revizijski komisiji.

Vsakega novega člana revizijske komisije je potrebno seznaniti z delom takoj, ko je kandidat imenovan. Da bi novi član razumel zahteve in cilje revizijske komisije, mora proučiti ustanovno listino, zapiske s predhodnih sej ter poročila komisije nadzornemu svetu (Kumelj, 2005, str. 14). Novi član komisije se mora sestati z upravo, da pridobi pravilno razumevanje in vpogled v poslovanje družbe, njene izdelke ali storitve, izpostavljenost tveganjem, notranje kontroliranje in način računovodskega poročanja (Vremec, 2003, str. 36, 37).

Da bi se člani revizijske komisije ustrezno seznanili s podjetjem, morajo proučiti informacije, povezane z naslednjimi področji (Vremec, 2003, str. 37):

- *s poslovanjem podjetja*: potrebno je proučiti ustanovno listino revizijske komisije, kvalifikacije in izkušnje zaposlenih v vodstvu in financah, finančni in operativni nadzor v podjetju, veljavne računovodske usmeritve in razloge za novo uporabo, zakonske zahteve po poročanju, izpostavljenost tveganjem, poslovanje enot v tujini, tekoče pravne postopke, morebitne obveznosti, načrtovane spremembe informacijskih sistemov;
- *z notranjo revizijo*: odgovornosti, število notranjih revizorjev ter njihove kvalifikacije, način poročanja revizijski komisiji, vrste informacij, ki jih člani komisije prejmejo s strani notranjih revizorjev, načrt dela, rezultati neodvisnih pregledov notranje revizije,
- *z revizijo računovodskih izkazov*: predviden obseg dela zunanjih revizorjev, odnos med revizijsko komisijo in zunanjimi revizorji, vrste informacij, ki jih zunanji revizorji posredujejo revizijski komisiji, vrsta in časovni raspored prejema poročil, ki so izdani s strani zunanjih revizorjev.

Gospodarske družbe vse bolj poslujejo na področju raznolikih in tehnološko zahtevnih dejavnosti. Pri tem tudi delo nadzornih organov postaja vse zahtevnejše predvsem zaradi

občasnosti dela njihovih članov, kar povečuje nevarnost, da zaradi nepoznavanja razmer ne bodo zmožni kakovostno opraviti svoje funkcije.

1.4 VLOGA IN ODGOVORNOSTI REVIZIJSKE KOMISIJE

Pomen revizijskih komisij se je v zadnjih letih zelo povečal. Funkcija prvih revizijskih komisij je bila predvsem zagotoviti neodvisnost zunanjih revizorjev od vodstva podjetja. Z ustanovitvijo revizijske komisije naj bi se torej zagotovilo kakovostno in neodvisno delovanje zunanjih revizorjev. Hitre spremembe v poslovnem okolju in vse bolj pogosti računovodski škandali s hudimi posledicami, tako za zaposlene kot tudi za investitorje, so doprinesli k zahtevi po večji vlogi revizijskih komisij na področju korporacijskega upravljanja. Revizijske komisije naj bi predvsem poskušale povečati in razviti učinkovitost na področju računovodskega poročanja in korporacijskega upravljanja ter tako ponovno povrniti zaupanje javnosti v poslovanje podjetij.

Odgovornosti revizijskih komisij so bile na začetku majhne. Njihove naloge so bile predvsem (Vremec, 2003, str. 27):

- pregled letnih revidiranih računovodskih izkazov podjetij in priporočilo nadzornemu svetu, naj jih potrdi,
- nadzor odnosov med družbo in notranjimi ter zunanjimi revizorji,
- pregled priporočil o izboljšanju notranjega kontroliranja v pismu poslovodstvu.

Naloga revizijske komisije je podati dodatno zagotovilo glede kakovosti in zanesljivosti računovodskih izkazov, ki jih uporablja nadzorni svet in objavlja podjetje. Revizijska komisija ne more zmanjšati odgovornosti nadzornega sveta, lahko pa izboljša kakovost procesov poročanja v podjetju. Naloge revizijske komisije se lahko zelo razlikujejo, običajno pa le-te zajemajo pregledovanje računovodskih izkazov in računovodskih informacij, namenjenih zunanjim uporabnikom, spremljanje in nadziranje ocenjevanja tveganj v podjetju, spremljanje in nadzor nad delovanjem notranjih kontrol v podjetju, ugotavljanje skladnosti poslovanja s predpisi in veljavno zakonodajo, sodelovanje z notranjimi in zunanjimi revizorji (Nemec, 2000, str. 17).

Odgovornosti posamezne revizijske komisije so odvisne od specifičnih okoliščin v družbi. V vsakem primeru pa komisija v imenu nadzornega sveta prevzame odgovornost za preverjanje in obravnavo (Vremec, 2003, str. 37):

- sistema notranjih kontrol in obvladovanja tveganj v podjetju,
- procesa računovodskega poročanja,
- procesa preverjanja skladnosti s predpisi in veljavno zakonodajo.

1.4.1 Odgovornost za uspešen sistem notranjih kontrol

Odgovornost za učinkovito notranje kontroliranje je na strani uprave. Dobro zasnovan in uveljavljen sistem notranjih kontrol zagotavlja učinkovito poslovanje družbe, njegovo skladnost z zakoni ter preprečuje in razkriva morebitne napake ali prevare. Skrbi, da so računovodske informacije natančne, popolne in pravočasne.

V interni literaturi revizijske družbe PricewaterhouseCoopers (Audit Committees 2004) so opredeljene odgovornosti revizijske komisije glede sistema notranjih kontrol in obvladovanja tveganj kot (Kumelj, 2005, str. 16):

- ocenitev vzpostavljene ureditve notranjih kontrol in upravljanja s tveganji,
- razumevanje sistemov notranjih kontrol,
- zagotavljanje, da so sistemi notranjih kontrol, ki so potrebni po mnenju notranjih in zakonskih revizorjev, resnično vpeljani v podjetje,
- seznanjanje uprave oziroma upravnega odbora podjetja o odnosu do tveganja in o uveljavljenih politikah upravljanja s tveganji,
- razumevanje procesov obvladovanja tveganj podjetja in odgovornosti za tveganja,
- pregled nad večjimi računovodskimi tveganji, katerim je izpostavljeno podjetje, in koraki upravljanja in nadziranja teh tveganj.

K izboljšanju notranjega kontroliranja lahko pripomore revizijska komisija. Komisija nosi odgovornost za nadzor nad sistemom notranjih kontrol, ki ga izvaja s pregledom poročil in z razpravo s člani uprave, notranjimi ter zunanjimi revizorji. Revizijska komisija mora biti tudi seznanjena s tveganji, katerim je izpostavljeno podjetje, in mora pri tem tudi poznati postopke, ki se izvajajo za obvladovanje teh tveganj. V nekaterih primerih posebno poročilo o delovanju notranjega kontroliranja in sistema upravljanja s tveganji lahko revizijska komisija ali uprava zahteva od neodvisnega svetovalca ali revizorja. Le-ta o vsebini pregleda poroča revizijski komisiji, komisija pa nato prouči osnove za poročilo o njegovih ugotovitvah (Vremec, 2003, str. 38).

1.4.2 Odgovornost za nadzor nad računovodskim poročanjem zunanjim uporabnikom

Letna poročila in v njihovem okviru računovodski izkazi so ogledalo poslovanja družb. Pomembni so tako za notranje kot tudi zunanje uporabnike – dobavitelje, kupce, državo, lastnike družb, ki niso člani upravnih in nadzornih organov, in potencialne investitorje ter širšo javnost. Interesi uporabnikov računovodskih izkazov so različni in si lahko med seboj tudi nasprotujejo, zato tudi želijo vplivati na pripravljanje računovodskih izkazov. Neodvisno in strokovno mnenje o resničnosti in poštenosti računovodskih izkazov družbe poda zakonski revizor.

Odgovornost za nadzor nad letnim in medletnim računovodskim poročanjem ter poročanjem širši javnosti je lahko prenesena tudi na revizijsko komisijo. Naloga revizijske komisije je, da na podlagi pregledanega letnega poročila in računovodskih izkazov oceni popolnost in skladnost z drugimi informacijami, ki jih imajo na voljo člani komisije.

Gospodarska panoga in zapletenost poslovanja družbe vpliva na obseg letnega poročila, ki mora biti pregledan s strani revizijske komisije. Pregled pa mora obsegati uporabo izbranih računovodskih usmeritev in metod računovodskih ocen, pripravo razkritij, delovanja sistema notranjih kontrol ter ostale zadeve, pomembne za poročanje o poslovanju družbe. V primeru večjega medletnega nihanja doseženih rezultatov in odstopanj med dejanskimi in načrtovanimi poslovnimi rezultati mora komisija pridobiti ustrezna pojasnila pristojnih. Posebno pozornost morajo člani revizijske komisije nameniti zapletenim in nenavadnim transakcijam in področjem, ki zahtevajo subjektivno presojo uprave in kjer različne predpostavke in ocene lahko odločilno vplivajo na računovodske izkaze (Vremec, 2003, str. 38).

1.4.3 Odgovornost glede zakonodajnih, pravnih in davčnih zahtev

Odgovornosti, s katerimi se srečuje revizijska komisija, se nanašajo tudi na področje zakonodajnih, pravnih in davčnih zahtev, s katerimi se srečuje podjetje. Člani revizijske komisije so običajno odgovorni za nadzor nad postopki ugotavljanja skladnosti z zakoni in pravnimi akti, ki imajo lahko pomembne finančne učinke na računovodske izkaze družbe. Da se komisija seznani s postopki, ki zagotavljajo skladnost z zakonodajo, in da bi lahko ocenila možni učinek na računovodske izkaze, mora skladno s tem namenom pridobiti poročilo uprave ter poročila, ki jih podajo svetovalci skladnosti z zakonodajo, pravniki družbe ali davčni svetovalci (Vremec, 2003, str. 39).

Ena izmed nalog revizijske komisije je tudi, da spremlja vse spremembe računovodskih standardov in računovodskih usmeritev ter področje državne zakonodaje, ki jih upravni odbor uvaja v podjetje. Če okoliščine tako zahtevajo, se člani revizijske komisije lahko posvetujejo z neodvisnimi zunanjimi svetovalci. V takšnem primeru je najbolj priporočljivo, da preiskovanje in svetovanje opravi neodvisna družba, lahko pa to delo opravi tudi zakonski revizor (Kumelj, 2005, str. 19).

Revizijska komisija prevzame tudi odgovornost za obravnavanje tveganja, povezanega s pojavom goljufij in prevar. Komisija naj bi tako pretehtala, ali (Vremec, 2003, str. 39, 40):

- je uprava vzpostavila tak način delovanja, ki je ostalim zaposlenim zgled in omogoča preprečevanje pojava goljufij, prevar in nezakonitih dejavnosti,
- je tveganju pojava goljufij in prevar posvečeno dovolj pozornosti (npr. ali je vzpostavljen proces, ki upravi omogoča, da se osredotoči na obravnavanje tveganja pojava goljufij in prevar),

- med upravo, nadzornim svetom, zaposlenimi in svetovalci obstaja učinkovita, odprta in stalna komunikacija, ki je zelo pomemben dejavnik ocenjevanja in odkrivanja tveganja pojava goljufij in prevar.

1.5 UČINKOVITOST REVIZIJSKE KOMISIJE IN NJENE PREDNOSTI

Vloga revizijskih komisij se v zadnjem času povečuje, zato je zelo pomembno, da komisije veliko pozornosti namenijo svojemu delu. Število nalog, za katere so zadolženi člani revizijske komisije, se vseskozi povečujejo, zato je pomembno, da so izpolnjeni nekateri pogoji, ki vodijo k učinkovitemu delu komisije.

Člani komisije pogosto ne razumejo svoje vloge in odgovornosti, ki jo prinaša delo v revizijski komisiji. Nejasnosti članov komisije glede nalog, ki naj bi jih opravljali, lahko vodijo k nekaterim oviram, ki vplivajo na delo celotne komisije. Najpogostejše nevarnosti, ki lahko zmanjšajo učinkovitost delovanja revizijske komisije, so (Haeger, 2006, str. 10):

- upiranje spremembam: pogosto imajo člani komisije odpor do sprememb v načinu njihovega dela,
- člani komisije se preveč zanašajo na poslovodstvo in revizorje,
- člani komisije ne želijo postavljati vprašanj poslovodstvu in revizorjem, kajti smatrajo, da so finančna poročila in nekateri vidiki notranjih kontrol prezapleteni.

Da bi bilo delo revizijskih komisij učinkovito in da bi člani kar najbolje izvrševali svoje odgovornosti v vse bolj kompleksnem in spreminjajočem okolju finančnega poročanja, in kar je najpomembnejše, da bi lahko še pravočasno odkrili računovodske prevare, morajo komisije prevzeti nekatere pomembne naloge (Lipman, 2006, str. 49 -51):

- vzpostavitev učinkovite notranje-revizijske funkcije, ki poroča revizijski komisiji: učinkovit sistem notranje revizije je verjetno najpomembnejša stvar, ki jo revizijska komisija lahko naredi. Naloga komisije je, da imenuje in odstavlja notranje revizorje. Glavna naloga notranjih revizorjev je zagotavljanje podpore članom komisije pri nadzoru poslovodstva. Naloge notranjim revizorjem lahko dodeli tudi poslovodstvo podjetja, vendar le v primeru, da ne omejujejo najpomembnejših odgovornosti, dodeljenih s strani revizijske komisije;
- stalna komunikacija z vodilnimi zaposlenimi v podjetju: revizijska komisija naj bi vsaj enkrat letno opravljala razgovore z vodjo notranje revizije, z vodjo prodaje in nabave, zunanjimi in notranjimi svetovalci podjetja, z vodjo razvoja in vodjo informacijske tehnologije. Vsi razgovori morajo biti opravljeni ločeno in brez prisotnosti njihovih nadrejenih;
- nadzor nad prodajo delnic podjetja;
- preprečevanje konfliktov interesov;
- zagotavljanje neodvisnosti zunanjih revizorjev: revizijska komisija lahko zagotovi neodvisnost zunanjih revizorjev z naslednjimi ukrepi:

1. zunanji revizorji morajo dati pisno izjavo, da so neodvisni in da bodo tekom dela še vedno ostali neodvisni,
 2. vsaj enkrat letno je potrebno z zunanjimi revizorji opraviti razgovor o njihovi neodvisnosti. Razgovor naj bi predvsem razkril kakršnakoli razmerja zunanjih revizorjev s poslovodstvom podjetja, ki bi lahko vplivala na objektivnost revizorjevega dela,
 3. zunanji revizorji morajo poročati komisiji o vseh ne-revizijskih storitvah, ki so jih opravili v podjetju. S tem ukrepom želijo preprečiti, da bi opravljanje dodatnih storitev vplivalo na neodvisnost zunanjih revizorjev,
 4. neodvisnost zunanjih revizorjev lahko zmanjša tudi zaposlovanje nekdanjih delavcev revizijske hiše, ki opravlja revizijo, zato morajo člani komisije posebno pozornost nameniti temu področju. Kadrovski oddelek mora o vsaki taki zaposlitvi obvestiti revizijsko komisijo;
- podjetje naj bi se skušalo izogniti najemanju revizorjev za opravljanje davčnega svetovanja.

Ustanovitev revizijske komisije podjetju prinaša tudi določene prednosti, ki so odvisne od izbire članov in načina delovanja komisije. Prednosti, ki jih doseže podjetje z ustanovitvijo revizijske komisije, so (Duhovnik, 1997, str. 31):

- izboljšanje podjetniške prakse,
- povečanje učinkovitosti članov nadzornega sveta,
- izboljšanje komunikacije med nadzornim svetom in zunanjim revizorjem,
- varovanje in povečanje neodvisnosti zunanjih revizorjev,
- izboljšanje komunikacije med nadzornim svetom in notranjim revizorjem,
- varovanje in povečevanje neodvisnosti notranjih revizorjev,
- pomoč revizorjem pri poročanju o resnih pomanjkljivostih pri delovanju vodstva,
- povečevanje zaupanja javnosti v verodostojnost in objektivnost računovodskih izkazov,
- posredovanje med vodstvom in revizorji.

Naštete prednosti je mogoče doseči tako v večjih in povezanih podjetjih kot tudi v velikih finančnih institucijah, še posebno pa v podjetjih, ki se ukvarjajo z dejavnostjo gospodarskih javnih služb in v katerih naj bi zaradi javnega interesa revizijska komisija imela poseben pomen.

2 REVIZIJSKE KOMISIJE V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE, VELIKI BRITANiji, NEMČIJI IN SLOVENIJI

V tem poglavju so predstavljene zakonodajne zahteve in način delovanje revizijskih komisij v štirih različnih državah, z različnim sistemom upravljanja podjetij. Združene države Amerike in Velika Britanija imata pri upravljanju družb enotirni sistem, medtem ko sta Nemčija in Slovenija primer dvotirnega sistema upravljanja.

V dvotirnem sistemu upravljanja nastopajo trije organi - skupščina, nadzorni svet in predstojništvo (uprava). V tem sistemu družbo vodi uprava neposredno, samostojno ter na lastno odgovornost, nadzorni svet kot organ upravljanja pa nadzira vodenje poslov družbe.

V enotirnem sistemu je vodenje družbe in nadzor družbe prepuščen le enemu organu – upravnemu odboru, ki ga sestavljajo izvršni in neizvršni direktorji.

2.1 REVIZIJSKE KOMISIJE V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE

Prvo priporočilo za ustanovitev revizijskih komisij je SEC podal leta 1972. Tekom naslednjih let je bilo podanih več spodbud za povečanje in okrepitev odgovornosti revizijskih komisij. Leta 1999 je *Blue Ribbon Committee* podal deset priporočil za izboljšanje učinkovitosti revizijskih komisij. Najpomembnejšo vlogo revizijskim komisijam v ZDA pa je dal leta 2002 sprejeti Sarbanes-Oxleyjev zakon, s katerim so revizijske komisije postale zakonsko obvezne za vsa podjetja, ki kotirajo na ameriški borzi vrednostnih papirjev. Zahteve Sarbanes-Oxleyjevega zakona za delo revizijskih komisij so predstavljene v naslednjem podpoglavju.

2.1.1 ZAKONSKA UREDITEV DELOVANJA REVIZIJSKIH KOMISIJ V ZDA

Delovanje revizijskih komisij v ZDA ureja Sarbanes-Oxleyjev zakon (v nadaljevanja SOX). SOX je nastal kot odgovor na propad takrat sedme največje korporacije v ZDA – Enrona. Imenuje se po osebah, ki so bile odgovorne za njegov nastanek – po ameriškem senatorju Paulu S. Sarbanesu in po članu ameriškega kongresa Michaelu G. Oxleyu.

Naslov zakona: »Zakon za točno in zanesljivo računovodsko poročanje korporacij naložbenikom ter drugim uporabnikom računovodskih poročil v skladu z zakoni o vrednostnih papirjih« (ang. *To protect investors by improving the accuracy and reliability of corporate disclosures made pursuant to the securities laws, and for other purposes*) nam pove glavni namen tega zakona. Zakon naj bi predvsem poskrbel za reforme na področju računovodsko-revizijske panoge, zaostril korporacijsko upravljanje in povrnil zaupanje

naložbenikov, ki se je razblinilo s propadom nekaterih velikih uglednih podjetij, kot so Enron, WorldCom, Global Crossing, Adelphia itd. Večina zakona je pričela veljati takoj, z izjemo nekaterih posameznih poglavij, ki so stopila v veljavo po zasnovanih pravilih in postavljenih pogojih, ki so bila pomembna za posamezno poglavje (Mehle, 2005, str. 3).

SOX zakon je bil podpisan 30. julija 2002, sprejel ga je 107. kongres ZDA na drugi seji v Washingtonu, 23. januarja 2002. Zakon velja za vse družbe, katerih vrednostni papirji kotirajo na katerikoli ameriški borzi. Razdeljen je na enajst poglavij, ki ga sestavljajo posamezni členi.

Naslov posameznega poglavja pove temo, ki jo obravnava (Sarbanes-Oxley Act of 2002, 2002):

I. poglavje: *Odbor za javno nadzorstvo revizijskih družb* (ang. *Public Company Accounting Oversight Board – PCAOB*)

II. poglavje: *Revizorjeva neodvisnost*

III. poglavje: *Korporacijska odgovornost*

IV. poglavje: *Poudarjeno računovodsko poročanje*

V. poglavje: *Nasprotje interesov analitikov*

VI. poglavje: *Sredstva in pooblastila Komisije za vrednostne papirje in borze* (ang. *Securities and Exchange Commission – SEC*)

VII. poglavje: *Študije in poročila*

VIII. poglavje: *Korporacijska in kriminalna odgovornost za prevare*

IX. poglavje: *Povečanje kazni za kriminal belih ovratnikov*

X. poglavje: *Davek na dobiček korporacij*

XI. poglavje: *Korporacijska prevara in odgovornost.*

SOX zakon pomembno vlogo namenja tudi revizijskim komisijam. Revizijske komisije naj bi imele nadzor nad notranje revizijsko funkcijo v podjetju in nad funkcijo računovodskega poročanja. Učinkovita revizijska komisija naj bi bila pomemben del upravljanja podjetja in naj bi predvsem skušala preprečiti računovodske prevare.

Zahteve za revizijske komisije so navedene v II. Poglavju, in sicer v 202. členu, v III. poglavju so zahteve glede revizijskih komisij opredeljene v 301. členu. 407. člen SOX zakona zahteva, da vsa podjetja v svojih poročilih razkrijejo, če je vsaj en član revizijske komisije strokovnjak na finančnem področju. Le-ta mora poznati ameriške računovodske standarde (ang. *Generally Accepted Accounting Principles – GAAP*), imeti mora izkušnje s sestavo računovodskih izkazov in notranjim kontroliranjem ter revizijo letnih poročil primerljivih družb (Sarbanes-Oxley Act of 2002, 2002).

II. poglavje: Revizorjeva neodvisnost

Poglavje predlaga ukrepe, s katerimi bi povečali neodvisnost zunanjih revizorjev. V ta namen je prepovedano, da revizor sočasno z opravljanjem revizije opravlja tudi nekatere

nerevizijske storitve. Revizijska komisija ima pooblastilo, da odobri opravljanje nerevizijskih storitev, ki jih zakon izrecno ne prepoveduje (Sarbanes-Oxley Act of 2002, 2002).

202. člen: Storitve, ki jih mora odobriti revizijska komisija

V tem členu je opredeljeno, da mora revizijska komisija odobriti vse revizijske in nerevizijske storitve, vključno z davčnimi storitvami, ki jih opravi registrirana revizijska družba. Vsakršna nerevizijska storitev, ki jo odobri revizijska komisija, mora biti razkrita v letnih in medletnih poročilih podjetja (Kelson, Allen, 2002, str. 11).

Odobritev nerevizijskih storitev ni potrebna v nekaterih primerih, in sicer (Sarbanes-Oxley Act of 2002, 2002):

- nerevizijske storitve, ki jih opravi revizijska hiša v davčnem letu, znašajo manj kot pet odstotkov celotnega zneska, ki ga podjetje plača revizorjem za opravljeno delo,
- v začetku opravljanja storitev v podjetju le-te niso bile prepoznane kot nerevizijske,
- so take storitve ustavljene takoj, ko jih zazna revizijska komisija ter jih odobri pred dokončanjem revizije.

204. člen: Poročila revizorjev revizijski komisiji

Vsaka revizijska hiša, ki opravlja kakršne koli revizijske storitve, mora o tem redno poročati revizijski komisiji podjetja, v katerem opravlja revizijo.

Revizijska hiša, ki opravlja revizijo, mora poročati o:

- vseh kritičnih računovodskih usmeritvah, uporabljenih pri pripravi računovodskih izkazov,
- vseh alternativnih uporabah finančnih informacij znotraj GAAP-a, o katerih so razpravljali tudi s poslovodstvom podjetja, razvejanosti uporabe takšnih alternativnih postopkov in razkritij ter postopkov, ki jim daje prednost registrirana revizijska hiša,
- drugih pomembnih pisnih virih med registrirano revizijsko hišo in poslovodstvom podjetja (npr. kakršna koli pisma poslovodstva).

III. poglavje: Korporacijska odgovornost

Poglavje obravnava vlogo revizijske komisije, odgovornost za računovodsko poročanje in odnos do revizorja. Poglavje podaja tudi navodila odvetnikom, kako ravnati v primeru ugotovljenih nepravilnosti.

V tem poglavju so sestava, naloge in odgovornosti revizijske komisije opredeljene v **301. členu** SOX. Člen poudarja, da bo SEC vsem podjetjem, ki želijo, da se z njihovimi vrednostnimi papirji trguje na borzi, vendar pri tem ne bodo izpolnila zahtev SOX,

prepovedal kotacijo na ameriških borzah. Zahteve, ki jih morajo izpolniti podjetja, so (Sarbanes-Oxley Act of 2002, 2002):

- Revizijska komisija mora biti odgovorna za pripravljanje sestankov z revizijsko družbo, določanje cene za opravljene storitve revizorjev in za nadzor nad njihovim delom ter mora posredovati v primeru nesoglasja med poslovodstvom podjetja in zunanjimi revizorji. Zunanji revizorji morajo o vsem delu poročati neposredno revizijski komisiji.
- Vsak član revizijske komisije mora biti neodvisen član odbora direktorjev. Nihče od članov komisije ne sme sprejemati nikakršnih dodatnih plačil ali nadomestil za svetovanje.
- Revizijska komisija mora določiti način oziroma postopke, kako sprejemati pritožbe, povezane z računovodstvom in revizijo, ter kako na te pritožbe ustrezno reagirati. Prav tako mora komisija razviti tudi postopke, ki zaposlenim omogočajo, da zaupno in anonimno predložijo pritožbe, ki se nanašajo na dvomljive računovodske in revizijske postopke.
- Revizijska komisija mora biti pooblaščen, da lahko najame neodvisne zunanje svetovalce v primeru, da je to potrebno za normalno opravljanje njegovih nalog.
- Podjetje mora revizijski komisiji zagotoviti potrebna sredstva za plačilo storitev zunanjim revizorjem in neodvisnim svetovalcem, ki jih je najela revizijska komisija.

302. člen: Korporacijska odgovornost za finančna poročila

SEC zahteva, da izvršni direktor (ang. *Chief Executive Officer – CEO*) ali finančni direktor (ang. *Chief Financial Officer – CFO*) ali oseba, ki opravlja podobne naloge, v vsakem letnem ali četrtnem računovodskem poročilu potrdi, da so revizijski komisiji ali zunanjim revizorjem razkrili vse pomembne pomanjkljivosti pri delovanju notranjih kontrol, ki lahko pomembno vplivajo na izdajateljevo evidentiranje in obdelovanje finančnih podatkov. Prav tako morajo razkriti vsakršno pomembno ali nepomembno prevaro, v katero je vključeno poslovodstvo ali drugi zaposleni, ki imajo pomembno vlogo pri notranjih kontrolah (Audit Committees – Good practices for meeting market expectations, 2003, str. 68).

2.1.2 DELOVANJE REVIZIJSKIH KOMISIJ V ZDA

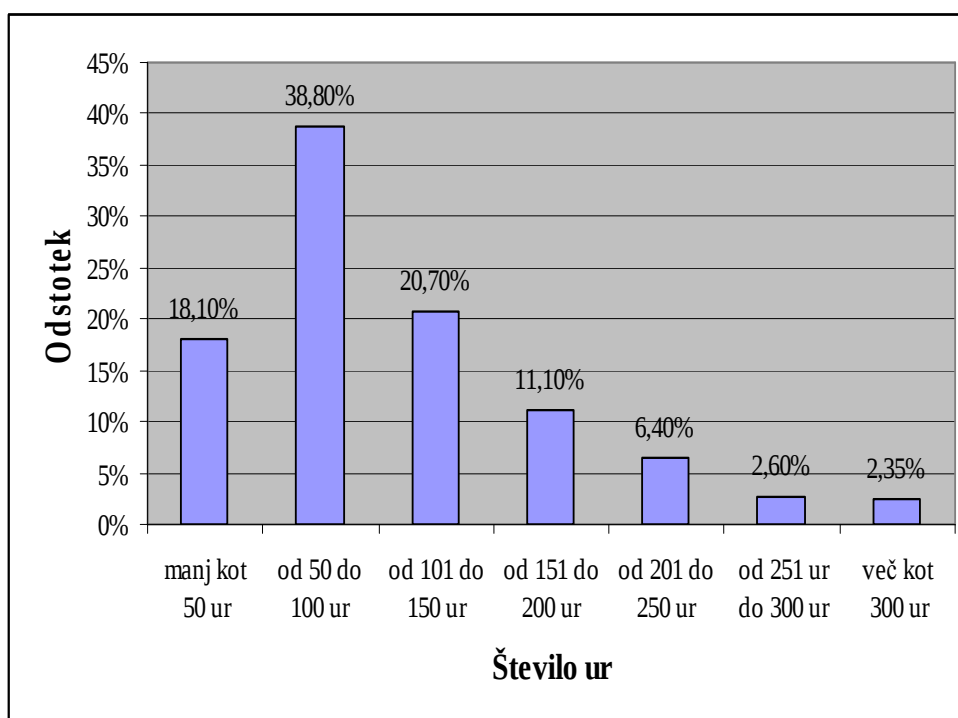
Neodvisna revizijska komisija ima pomembno vlogo pri zagotavljanju verodostojnosti finančnih poročil in pri zmanjševanju pojava poslovodskih prevar. Revizijska komisija ne more v celoti zmanjšati pojava prevar, vendar pa dejavna revizijska komisija lahko omeji njihovo pojavljanje. Z učinkovitim delom lahko revizijska komisija postane »najboljši prijatelj« investitorjem (Harrast, Mason-Olsen, 2007 str. 27).

Anketa, ki jo je leta 2004 opravil KPMG-jev Inštitut revizijskih komisij (ang. *Audit Committee Institut*) in je zajela okoli 500 članov revizijskih komisij različnih sektorjev, je

pokazala, da okoli 70,5 odstotkov anketiranih verjame, da bi se lahko izognili ali vsaj zmanjšali pojavljanje računovodskih prevar, če bi finančno poročanje in proces revizije nadzorovala revizijska komisija. Bistvenega pomena je, da člani revizijske komisije verjamejo, da njihove aktivnosti pripomorejo k izboljšanju stanja v podjetju (Harrast, Mason-Olsen, 2007, str. 26).

Na Sliki 1 je prikazano število ur, ki ga člani revizijske komisije letno namenijo delu v posamezni revizijski komisiji.

Slika 1: Čas, ki ga člani revizijske komisije namenijo delu v revizijski komisiji

Vir: Harrast, Mason-Olsen, 2007, str. 25

Največ članov revizijske komisije je navedlo, da letno v povprečju namenijo delu v komisiji od 50 do 100 ur. NYSE verjame, da delo v več različnih revizijskih komisijah zmanjšuje učinkovitost komisije, zato morajo člani komisije razkriti, če so dejavni v več kot treh posameznih komisijah. Nobeno pravilo ne določa, kolikokrat naj bi se revizijska komisija sestala, vendar se predvideva, da se člani komisije sestanejo vsaj štirikrat, da pregledajo letna in četrtna poročila. SEC zahteva, da revizijske komisije razkrijejo število sestankov, da bi delničarji podjetja imeli nadzor nad dejavnostjo revizijske komisije (Harrast, Mason-Olsen, 2007, str. 26).

Po sprejetju SOX zakona je delo revizijskih komisij dobilo večji pomen. Poročila revizijskih komisij in v njih izražena prostovoljna razkritja so postala najpomembnejši del komuniciranja komisije z delničarji podjetja. Na podlagi pregleda vsebine poročil prostovoljnih razkritij revizijskih komisij stotih naključno izbranih podjetij, ki kotirajo na

newyorški borzi vrednostnih papirjev, so skušali ugotoviti značilnosti prostovoljnih razkritij komisij pred in po sprejetju SOX zakona.

Prostovoljna razkritja revizijskih komisij pred in po sprejetju SOX zakona so prikazana v Tabeli 1.

Tabela 1: Prostovoljna razkritja revizijske komisije pred in po sprejetju SOX zakona

	Pred SOX zakonom (v %)	Po SOX zakonu (v %)
Jasno je opredeljeno, da so člani revizijske komisije neodvisni.	73	82
Razkrivajo, da je revizijska komisija odgovorna za sestanke z zunanjimi revizorji.	35	47
Prikazujejo odgovornost revizijske komisije za nadzor nad delom zunanjih revizorjev.	69	86
Omenjajo odobritev ne-revizijskih storitev.	0	59
Potrjujejo, da je vsaj eden izmed članov strokovnjak na finančnem področju.	14	43
V poročilo je vključeno pojasnilo o zaposlovanju neodvisnega svetovalca, ki jim je v pomoč pri opravljanju njihove funkcije.	1	8
Pojasnjujejo, da v podjetju obstaja nek postopek oziroma proces, ki skrbi za sprejemanje pritožb zaposlenih glede notranjih kontrol, računovodstva in revizije.	0	0
Prikazujejo število sestankov revizijskih komisij.	19	26
Vsebuje jasno pojasnilo, da so zunanji revizorji neodvisni in da opravljanje nerevizijskih storitev ne zmanjšuje njihove neodvisnosti.	17	49

Vir: Pandit, Subrahmanyam, Conway, 2005, str. 44

Prostovoljna razkritja so se izrazito izboljšala predvsem na treh področjih: jasno je poudarjeno, da je vsaj en član revizijske komisije strokovnjak na finančnem področju, razkrivajo odgovornost za odobritev nerevizijskih storitev ter pojasnjujejo neodvisnost zakonskih revizorjev. Razkritje, da je v revizijski komisiji strokovnjak s finančnega ali računovodskega področja, je pomemben pokazatelj, da se revizijske komisije zavedajo, da lahko z vključitvijo teh strokovnjakov v komisijo izboljšajo njeno delovanje. Povečal se je tudi delež revizijskih komisij, ki razkrivajo neodvisnost zunanjih revizorjev, kar pomeni, da se komisije zavedajo pomena poudarjanja neodvisnosti zunanjih revizorjev kot način povrnitve zaupanja investitorjev v poročanje podjetij (Pandit, Subrahmanyam, Conway, 2005, str. 43).

Annemarie K. Keinath in Judith C. Walo sta opravili raziskavo, v katero je bilo vključenih 98 ameriških podjetij, ki kotirajo na NASDAQ. Večina podjetij se ukvarja s tehnološko, farmacevtsko in komunikacijsko industrijo. Sestavili sta spisek tako imenovanih »dobrih praks« za delo revizijskih komisij in tako skušali prikazati, kakšen je delež revizijskih komisij, ki so pri svojem delu dejansko odgovorni za ta področja.

Nekatere »dobre prakse« za delo revizijskih komisij ter odstotek komisij, ki nosi odgovornost za navedene naloge, so (Keinath, Walo, 2004, str. 27):

- *Pregled letnih finančnih poročil ter razprava o letnem poročilu z upravo podjetja in revizorji:* vsa podjetja, vključena v raziskavo, so navedla, da so njihove revizijske komisije odgovorne za pregled letnih poročil. 95 odstotkov revizijskih komisij razpravlja o letnih poročilih s poslovodstvom in revizorji.
- *Pregled medletnih poročil in razprava o letnih poročilih z upravo in revizorji:* 84 odstotkov revizijskih komisij pregleduje medletna poročila, med njimi je le 68 odstotkov takšnih, ki o tem razpravljajo z revizorji in poslovodstvom.
- *Zagotavljanje odprte komunikacije med poslovodstvom, notranjimi in zunanjimi revizorji:* *Blue Ribbon Committee* priporoča, da se revizijska komisija ločeno sestane z zunanjimi in notranjimi revizorji ter poslovodstvom. V raziskavi je bilo ugotovljeno, da se z notranjimi revizorji sestane le 46 odstotkov revizijskih komisij, medtem ko sestanke z zunanjimi revizorji organizira kar 82 odstotkov revizijskih komisij. Na zasebnih sestankih s poslovodstvom se srečuje 61 odstotkov komisij.
- *Pregled delovanja funkcije notranje revizije:* poročilo odbora *Blue Ribbon Committee* navaja pomembnost funkcije notranje revizije. NYSE zahteva, da imajo vsa podjetja, ki kotirajo na borzi, ustanovljeno notranje-revizijsko funkcijo, njihovo delo pa mora pregledovati revizijska komisija. Le 58 odstotkov revizijskih komisij je navedlo, da nosijo odgovornost za nadzor nad funkcijo notranje revizije.
- *Nadzor nad delovanjem notranjih kontrol:* naloga revizijske komisije je zagotoviti, da je poslovodstvo vzpostavilo primeren sistem notranjih kontrol. 98 odstotkov revizijskih komisij je navedlo, da nosijo odgovornost za nadziranje sistema notranjih kontrol.
- *Najemanje zunanjih revizorjev in nadzor nad njihovim delom:* s sprejetjem SOX zakona se je odgovornost revizijskih komisij na področju nadziranja dela zunanjih revizorjev zelo povečala. Komisije so tako odgovorne za izbiranje revizorske hiše, ki bo opravljala zakonsko revizijo, prav tako je v pristojnosti komisije, da kadarkoli prekine sodelovanje z izbrano revizorsko hišo. 10 odstotkov revizijskih komisij je bilo takih, ki so bile same odgovorne za izbiro zunanjih revizorjev, medtem ko je bilo kar 87 odstotkov takih, ki se o tem odločajo skupaj z upravnim odborom.
- *Zagotavljanje neodvisnosti zunanjih revizorjev:* vsa podjetja, vključena v raziskavo, so navedla, da so komisije odgovorne za zagotavljanje neodvisnosti zunanjih revizorjev.
- *Reševanje morebitnih sporov med poslovodstvom in zunanjimi revizorji:* SOX od revizijskih komisij zahteva, da razpravljajo o nesoglasjih med poslovodstvom in zunanjimi revizorji ter le-te skušajo tudi rešiti. Odstotek revizijskih komisij, ki o tem

razpravlja, je bil 35 in le en odstotek revizijskih komisij je navedel, da nesoglasja skušajo tudi rešiti.

- *Seznanitev z obsegom revizije ter ugotovljenimi rezultati revizije:* 90 odstotkov revizijskih komisij je navedlo, da so skupaj z revizorji pregledali rezultate revizije.

2.2 REVIZIJSKE KOMISIJE V VELIKI BRITANJI

Zakonodaja od britanskih podjetij ne zahteva, da imajo ustanovljeno revizijsko komisijo. Revizijske komisije se bolj pogosto pričnejo pojavljati v podjetjih po objavi *Cadbury Code* leta 1992, ki je podjetjem priporočil ustanovitev revizijske komisije. Revizijsko komisijo naj bi ustanovila vsa podjetja, katerih vrednostni papirji kotirajo na borzi. Komisija naj bi imela napisano formalno ustanovno listino in naj bi se vsaj enkrat letno sestala z zunanjimi revizorji, pri čemer pa naj člani posloводства ne bi bili prisotni.

S sprejetjem *Cadbury Code* leta 1992 se je povečala vloga revizijskih komisij v podjetjih, ki kotirajo na londonski borzi vrednostnih papirjev. Vsaj podjetja, ki kotirajo na borzi, morajo v svojih letnih poročilih navesti, če so se podredila zahtevam kodeksa ali podati ustrezne razloge, ki so privedli do odločitve, da se zahtevam kodeksa ne podredijo. Nekatere najpomembnejše naloge za revizijske komisije, ki jih navaja *Cadbury Code*, so (Verschoor, 1993, str. 46):

- pregled medletnih in letnih računovodskih izkazov,
- pripravljanje sestankov z zunanjimi revizorji, na katerih bi razpravljali o obsegu revizije, o zadevah, o katerih revizorji ne želijo razpravljati s poslovodstvom,
- pregled poročila o notranjih kontrolah v podjetju,
- pregled pomembnih odkritij notranjih preiskav,
- pregled programa in nalog notranje revizije,
- pregled poročila zunanjih revizorjev poslovodstvu podjetja.

Angleški kodeks upravljanja podjetij – Kombinirani kodeks (ang. *Combined Code*) iz leta 1998 predlaga upravnemu odboru ustanovitev revizijske komisije. Revizijsko komisijo naj bi sestavljali najmanj trije člani iz vrst neizvršnih direktorjev, večina med njimi naj bi bili neodvisni direktorji. Komisija naj bi imela napisano ustanovno listino, ki jasno opredeljuje njene zadolžitve in pristojnosti. Naloge komisije naj bi bile predvsem pregled obsega in rezultatov revizije ter zagotavljanje neodvisnosti in objektivnosti zunanjih revizorjev. Pomembno vlogo naj bi imela komisija tudi pri nadzoru dela revizorjev, če le-ti za podjetje opravljajo tudi nerevizijske storitve (Spira, 2006, str. 185).

Delovanje revizijskih komisij pa sedaj ureja Kombinirani kodeks (ang. *The Combined Code on Corporate Governance*), ki je bil sprejet leta 2003. Zahteve Kombiniranega kodeksa za revizijske komisije so predstavljene v nadaljevanju.

2.2.1 ZAKONSKA UREDITEV DELOVANJA REVIZIJSKIH KOMISIJ V VELIKI BRITANIJ

Kombinirani kodeks iz leta 2003 je postavil naslednje zahteve za revizijske komisije (The Combined Code on Corporate Governance, 2003, str.16):

- Podjetje bi moralo ustanoviti revizijsko komisijo z vsaj tremi člani, ki so neodvisni neizvršni direktorji (v primeru manjših podjetij z dvema članoma). Vsaj eden izmed članov mora imeti znanje in izkušnje s finančnega področja.
- Glavne naloge in odgovornosti revizijske komisije bi morale biti zapisane v ustanovni listini, vključevati pa morajo naslednje:
 1. skrb za pošteno in celovito prikazovanje finančnih poročil,
 2. nadzor nad notranjimi finančnimi kontrolami,
 3. nadzor in pregled učinkovitosti funkcije notranje revizije,
 4. zagotavljanje neodvisnosti, objektivnosti in učinkovitosti zunanjih revizorjev.
- Ustanovna listina, ki opredeljuje vlogo in pristojnosti revizijske komisije, mora biti javno objavljena. V posebnem delu letnega poročila mora biti predstavljeno delo revizijske komisije.
- Revizijska komisija mora imeti nadzor nad učinkovitostjo dela notranjih in zunanjih revizorjev. V primeru, da podjetje nima ustanovljene funkcije notranje revizije, mora revizijska komisija oceniti, ali obstaja potreba po vzpostavitvi funkcije notranje revizije v podjetje. Vpeljavo notranje revizije v podjetje mora revizijska komisija predlagati upravi. V letnem poročilu mora podjetje podati razloge, zaradi katerih nima ustanovljene funkcije notranje revizije.
- Revizijska komisija mora imeti glavno odgovornost za priporočilo revizorske hiše, ki bo opravljala zunanjo revizijo. Prav tako je njena odgovornost, da upravi predlaga zamenjavo zunanjih revizorjev. V primeru, da uprava le-teh predlogov revizijske komisije ne sprejme, mora biti to zabeleženo v letnem poročilu. Uprava mora tudi podati razloge za neupoštevanje priporočil revizijske komisije.
- V letnem poročilu mora biti tudi pojasnjeno, kako sta zagotovljeni neodvisnost in objektivnost zunanjih revizorjev v primeru, da opravljajo tudi nerevizijske storitve.

V Kombiniranem kodeksu so predstavljene tudi smernice in »dobra praksa« za delo revizijskih komisij, ki so jo izdelali člani skupine pod vodstvom Roberta Smitha. Ta smernica naj bi upravnim odborom podjetij pomagala pri taki ureditvi revizijskih komisij, ki je skladna z nalogami komisije ter se bo spreminjala z velikostjo, kompleksnostjo in različnimi tveganji, ki grozijo podjetju. Smernice, predstavljene v Kombiniranem kodeksu, zadevajo vsa britanska podjetja, ki kotirajo na borzi vrednostnih papirjev. Smernice oziroma navodila za dobro delo revizijskih komisij so na kratko predstavljene v nadaljevanju diplomskega dela.

Članstvo v revizijski komisiji

Člani v revizijski komisiji morajo biti neodvisni neizvršni direktorji. Člane komisije imenuje upravni odbor podjetja po priporočilu odbora za imenovanje (če obstaja) in po posvetovanju s predsednikom revizijske komisije. Predsednik uprave podjetja ne sme biti član revizijske komisije. Člani se imenujejo za mandatno obdobje treh let. Mandat se lahko podaljša, vendar ne več kot za dve dodatni mandatni obdobji.

Sestanki revizijske komisije

Določanje datuma in pogostosti sestankov revizijske komisije je v pristojnosti predsednika revizijske komisije. Število sestankov naj bo toliko, kot jih zahtevajo vloga in odgovornosti, ki jih ima revizijska komisija. Priporoča se, da se komisija ne bi srečala na manj kot treh sestankih letno.

Na sestanku so lahko prisotni le predsednik in vsi ostali člani revizijske komisije. Sestanka se lahko udeležijo tudi nečlani komisije, vendar le na povabilo revizijske komisije. Najpogosteje se člani komisije srečujejo z zunanjimi revizorji, finančnim direktorjem in notranjimi revizorji.

Odnosi z upravnim odborom

Revizijska komisija mora o vseh rezultatih oziroma ugotovitvah poročati upravnemu odboru, kajti revizijska komisija deluje v imenu celotnega upravnega odbora. V primeru, da revizijska komisija ugotovi, da so na katerem koli področju potrebne izboljšave, mora upravnemu odboru priporočiti predloge za izboljšanje razmer.

Vsako leto mora revizijska komisija pregledati ustanovno listino, oceniti učinkovitost svojega dela in predlagati morebitne spremembe upravnemu odboru. Naloga upravnega odbora je, da vsako leto poda oceno o učinkovitosti revizijske komisije.

V primeru nesoglasij med upravnim odborom in revizijsko komisijo mora biti na voljo ustrezen čas za razpravo, ki bi omogočila razrešitev teh nesoglasij. V primeru, da katerega od sporov ne bi bilo moč rešiti, ima revizijska komisija o tem pravico poročati delničarjem podjetja v posebnem delu letnega poročila, ki je namenjeno predstavitvi aktivnosti revizijske komisije.

Vloga in odgovornosti revizijske komisije

V tem delu so predstavljene naloge, za katere naj bi bila zadolžena revizijska komisija. Odgovornosti revizijske komisije so predstavljene za naslednja področja:

- finančno poročanje,
- notranje kontrole in sistem obvladovanja tveganja,

- notranja revizija,
- zunanja revizija.

Komuniciranje z delničarji podjetja

Kot je bilo že navedeno, Kombinirani kodeks zahteva od podjetij, da je ustanovna listina, ki jasno opredeljuje vlogo in pristojnosti revizijske komisije, javno dostopna. Delo revizijske komisije pa mora biti predstavljeno tudi v posebnem delu letnega poročila. Ta posebni del bi moral vsebovati:

- povzetek dela revizijske komisije,
- imena in kvalifikacijo posameznih članov revizijske komisije,
- število srečanj revizijske komisije,
- poročilo, kako so člani komisije opravljali odgovornosti, ki so jim bile dodeljene,
- pojasnilo delničarjem, kako je zagotovljena objektivnost in neodvisnost zunanjih revizorjev v primeru, da le-ti opravljajo tudi nerevizijske storitve.

2.2.2 REVIZIJSKE KOMISIJE V BRITANSKIH PODJETJIH

Revizijske komisije v Veliki Britaniji niso zakonsko obvezne, vendar so bile že v začetku devetdesetih let 20. stoletja revizijske komisije v britanskih podjetjih zelo razširjene.

Raziskava o vključenosti revizijskih komisij v podjetje, ki jo je leta 1991 izvedel Collier in je zajela 250 največjih britanskih podjetij in 50 največjih finančnih institucij, je pokazala, da je imelo 70 odstotkov britanskih podjetij, ki kotirajo na borzi, ustanovljeno revizijsko komisijo. Rezultati raziskave so pokazali značilnosti revizijskih komisij v britanskih podjetjih. Med drugimi so bili predstavljeni tudi motivi za vključitev revizijske komisije v podjetje, naloge in funkcije. Raziskava je pokazala tudi način sodelovanja med revizijsko komisijo in notranje-revizijsko funkcijo. Rezultati raziskave so na kratko predstavljeni v nadaljevanju.

Članstvo v revizijski komisiji

Anketa revizijske družbe Deloitte iz leta 2007 je pokazala, da imajo revizijske komisije v povprečju štiri člane. Število podjetij, ki se ne podredi zahtevam po neodvisnosti članov revizijske komisije, iz leta v leto upada. Le 16 odstotkov podjetij se ni podredilo zahtevam po neodvisnosti članov revizijske komisije, kot to zahteva Kombinirani kodeks - leto prej je bilo takih podjetij 30 odstotkov (Catch the current. The audit committee knowledge, 2007, str. 16).

Motivi za vključitev revizijske komisije v podjetje

Raziskava je pokazala, da so revizijske komisije v Veliki Britaniji zelo razširjene. Na razširjenost revizijskih komisij ima zelo velik vpliv vrsta organizacije. Število revizijskih komisij je največje med javnimi podjetji in podjetji, katerih vrednosti papirji kotirajo na borzi (Collier, 1993, str. 25).

Podjetja, ki nimajo revizijske komisije, so kot glavni razlog za takšno odločitev navedla, da so revizijske komisije zgolj dodatna birokracija in da stroški, povezani z revizijsko komisijo, odtehtajo koristi, ki jih prinaša ustanovitev le-te.

Podjetja so kot najpomembnejše motive za ustanovitev revizijske komisije navedla (Collier, 1993, str. 26):

- dobro prakso korporacijskega upravljanja,
- okrepitev vloge in učinkovitosti neizvršnih direktorjev,
- pomoč direktorjem pri opravljanju njihovih odgovornosti glede finančnega poročanja,
- ohranitev in izboljšanje neodvisnosti notranjih revizorjev,
- izboljšanje komunikacije med komisijo in notranjimi revizorji,
- pomoč revizorjem pri poročanju resnih pomanjkljivosti v delovanju kontrolnega okolja ali v primeru slabega vodenja podjetja s strani uprave,
- izboljšanje komunikacije med upravnim odborom in zunanji revizorji,
- ohranitev in izboljšanje neodvisnosti zunanjih revizorjev.

Funkcije revizijskih komisij

Revizijske komisije britanskih podjetij delujejo na več področjih. Najpomembnejše funkcije imajo komisije na področju zunanjega poročanja podjetij ter pri spremljanju delovanja zunanjih in notranjih revizorjev.

Nekatere najpomembnejše funkcije, ki so dodeljene revizijski komisiji na področju zunanjega poročanja, so:

- ocena delovanja računovodske funkcije in spremljanje ključnih sprememb na področju računovodstva,
- pregled in ocena revidiranih letnih računovodskih izkazov,
- pregled ostalih medletnih poročil,
- pregled celotnega letnega poročila družbe.

Najpomembnejše naloge revizijske komisije na področju notranje revizije:

- spremljanje učinkovitosti delovanja notranje revizije,
- pregled ciljev in zadolžitev notranjih revizorjev ter pregled njihovih ugotovitev in poročil,
- skrb za neodvisnost notranje-revizijske službe,

- ocenitev sodelovanja med zunanjimi in notranjimi revizorji in koordinacija njihovega dela,
- razpravljanje z revizorji o izkušnjah in problemih, s katerimi so se srečevali pri revidiranju.

Pomembno vlogo imajo revizijske komisije tudi na področju zunanjega revidiranja. Dejavnosti, ki jim komisije tu namenijo največ pozornosti, so:

- seznanitev z delom zunanjih revizorjev; kakšne izkušnje imajo in kakšni problemi se pojavljajo pri revidiranju,
- pregled ocene zunanjih revizorjev glede funkcije notranje revizije in priporočil vodstvu podjetja ter spremljanje njihovega odziva na poročila,
- nadzor nad zunanjimi revizorji; posebno pozornost morajo posvetiti dejavnikom, ki lahko vplivajo na neodvisnost revizorjev,
- razpravljanje o obsegu dela zunanjih revizorjev.

Dejavnosti in zadolžitve revizijskih komisij so se s časom spreminjale in s tem pripomogle, da so revizijske komisije postale vse pomembnejši del upravljanja podjetja. Po mnenju treh predsednikov revizijskih komisij največjih britanskih podjetij so največji razvoj komisije dosegle na naslednjih področjih (Spira, 2006, str. 186):

- tesnejši odnos z notranjimi revizorji,
- večja pozornost je namenjena delu zunanjih revizorjev: večji nadzor nad obsegom in področjem dela zunanjih revizorjev, nadzor nad opravljanjem nerevizijskih storitev,
- seznanitev z etičnimi načeli in ocena tveganja poslovanja,
- vodenje sestankov revizijske komisije, ne le z zunanjimi revizorji, temveč tudi z vodstvom podjetja in notranjimi revizorji.

Večji obseg zadolžitev revizijske komisije so občutili vsi člani komisije, še posebej pa predsedniki komisij. Le-ti so poudarili, da se revizijske komisije danes soočajo z vse večjimi izzivi, med katerimi so najpomembnejši (Spira, 2006, str. 186):

- pregled dela revizijske komisije; vse pomembnejša postaja samoocenitev revizijske komisije,
- povečanje zahtev vlagateljev po transparentnosti,
- kako najti najprimernejšega predsednika revizijske komisije,
- razumevanje vloge revizijske komisije,
- vse pogostejši in daljši sestanki revizijske komisije ter vse bolj polni dnevni red sestanka.

2.3 REVIZIJSKE KOMISIJE V NEMČIJI

Revizijske komisije v Nemčiji se razlikujejo od revizijskih komisij v ZDA in Veliki Britaniji. Pomemben razlog za takšno razlikovanje je predvsem drugačen sistem upravljanja.

Zakonodajne zahteve za revizijske komisije v Nemčiji in nekatere značilnosti komisij so predstavljene v naslednjih podpoglavjih.

2.3.1 ZAKONSKA UREDITEV DELOVANJA REVIZIJSKIH KOMISIJ V NEMČIJI

Nemški zakon o delniških družbah zahteva od podjetij, katerih vrednostni papirji se prodajajo na organiziranem trgu, da uvedejo dvotirni sistem upravljanja podjetja. Zakon o nadzoru in transparentnosti v podjetjih iz leta 1998 nalaga nadzornemu svetu odgovornost za organiziranje sestankov z zunanjimi revizorji in oblikovanje posebnih komisij – ena izmed takšnih komisij je tudi revizijska komisija (Audit Committees - Good practices for meeting market expectations, 2003, str. 57).

Nemški kodeks korporacijskega upravljanja (ang. *German Corporate Governance Code - GCGC*), ki je bil sprejet februarja leta 2002 in popravljen junija 2007, priporoča nemškim podjetjem ustanovitev revizijske komisije. Kodeks predlaga, da bi vsa podjetja, katerih vrednosti papirji so predmet trgovanja na borzi in imajo v nadzornem svetu več kot šest članov, imela ustanovljeno revizijsko komisijo (Köhler, 2005, str. 229).

Revizijske komisije v nemških podjetjih delujejo kot pododbori nadzornega sveta. Po priporočilu GCGC naj bi revizijske komisije služile kot pomoč nadzornemu svetu pri obvladovanju zapletenih problemov in s tem predvsem povečale njihovo učinkovitost.

Revizijske komisije naj bi prevzele predvsem naloge, povezane z računovodstvom, zunanjo revizijo – predvsem ugotavljanje neodvisnosti revizorjev, določanje plačila za revizijske storitve, seznanjanje z obsegom revizije ter nadzor nad sistemom obvladovanja tveganja. Za predsednika revizijske komisije se zahteva, da naj bi imel znanje in izkušnje na področju računovodstva in notranjih kontrolnih sistemov ter naj ne bi bil nekdanji član uprave podjetja. O vsem delu, ki ga opravi revizijska komisija, mora predsednik komisije redno poročati nadzornemu svetu (German Corporate Governance Code, 2007, str. 10).

Ustanovitev revizijske komisije je v Nemčiji navidezno obvezna. Podjetje se lahko odloči, ali bo imelo ustanovljeno revizijsko komisijo ali ne, vendar investitorji odločitev podjetja, da ne bo ustanovilo revizijske komisije, razumejo kot neugoden signal. Na drugi strani velja, da morajo podjetja, katerih nadzorni svet šteje več kot šest članov, imeti ustanovljeno revizijsko komisijo. Pri tem ni vedno točno opredeljeno, katere so naloge, za katere so zadolženi člani revizijske komisije, in katere naloge prevzame nadzorni svet kot celota (Köhler, 2005, str. 230).

2.3.2 REVIZIJSKE KOMISIJE V NEMŠKIH PODJETJIH

Kot je bilo že omenjeno, revizijske komisije v nemških podjetjih nastopajo kot pododbori nadzornega sveta. Ustanovljene so predvsem z namenom izboljšanja učinkovitosti nadzora nad korporacijskim upravljanjem. Obseg dela revizijskih komisij oziroma pristojnosti komisije so v nemških podjetjih precej manjše od pristojnosti, ki jih imajo revizijske komisije ameriških podjetij. Pristojne so predvsem za naloge, povezane z računovodstvom in revizijo, njihova glavna naloga pa je pregled in odobritev finančnih poročil.

Predstavitev revizijskih komisij nemških podjetij – ustanovitev komisije, članstvo v komisiji ter značilnosti in odgovornosti revizijskih komisij, so povzete po empirični raziskavi Köhlerjeve iz leta 2005. Anketni vprašalnik je bil aprila 2004 poslan 100 nemškim nadzornim svetom oziroma predsednikom revizijskih komisij. V analizo je bilo vključenih 22 revizijskih komisij.

Ustanovitev revizijskih komisij

Na podlagi raziskave, v katero je bilo vključenih 22 revizijskih komisij, je bilo ugotovljeno, da je bilo deset revizijskih komisij ustanovljenih v letu 2002, ko je bil sprejet Nemški kodeks upravljanja podjetij. Šest revizijskih komisij je bilo ustanovljenih v letih 2003 in 2004, preostale komisije so bile ustanovljene že pred letom 2002.

Spodbudo za vpeljavo revizijske komisije v podjetje so v polovici primerov dali člani uprave, najpogosteje skupaj s člani nadzornega sveta, ki so v večini primerov tudi vpeljali revizijsko komisijo v podjetje. Izmed 22 anketiranih podjetij so v treh podjetjih ustanovitev revizijske komisije predlagali večinski lastniki podjetja, ki niso bili del nadzornega sveta.

Sestava revizijskih komisij

Člani revizijske komisije v 35 odstotkih predstavljajo interese delavcev, večinski lastniki in ostali delničarji predstavljajo vsak okoli 26 odstotkov. Izmed 22 anketiranih podjetij v devetih podjetjih polovica članov revizijske komisije predstavlja interese delavcev, medtem ko v štirih podjetjih med člani revizijske komisije ni predstavnikov delavcev.

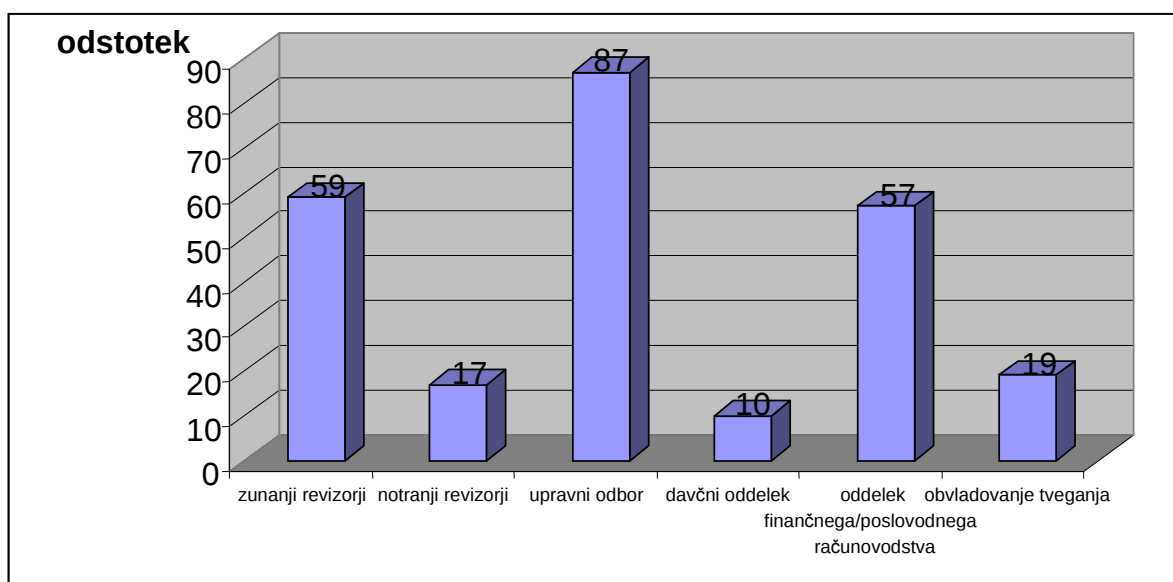
Vsa v anketo vključena podjetja so poudarila, da je izobrazbena struktura članov revizijske komisije zadovoljiva. Več kot polovica članov revizijskih komisij ima znanje in izkušnje s področja računovodstva. Kvalifikacije s področja davčne zakonodaje, finančnih storitev, zunanje in notranje revizije ima med 27 in 35 odstotki članov revizijskih komisij. Največ znanja z naštetih področij imajo predstavniki lastnikov, medtem ko imajo predstavniki iz vrst delavcev najmanj znanja in izkušenj s področja davčnih zadev in revizije.

Organizacija revizijske komisije in njene odgovornosti

Revizijske komisije, vključene v raziskavo, se v povprečju srečujejo 3,7 krat letno. Poleg članov revizijske komisije so pogosto prisotni tudi drugi udeleženci. Na splošno je vsaj en član uprave prisoten na sestanku revizijske komisije, le v štirih primerih nihče od članov uprave ni prisostvoval sestanku. Kljub temu, da je osem revizijskih komisij potrdilo, da sestanku vedno prisostvujejo tudi zakonski revizorji, je šest revizijskih komisij navedlo, da se zakonski revizorji udeležijo le okoli 25 odstotkov vseh sestankov.

Slika 2 prikazuje odstotek ostalih udeležencev, ki so prisotni na sestankih revizijskih komisij.

Slika 2: Odstotek ostalih udeležencev prisotnih na sestankih revizijskih komisij

Vir: Köhler, 2005, str. 242

Različnost revizijskih komisij, vključenih v raziskavo, se je pokazala tudi pri določanju odgovornosti revizijskim komisijam. V vsakem primeru naj bi revizijske komisije prevzele le uvodne oziroma pripravljalne naloge, ki so del proučevanja finančnih poročil, za katere je zadolžen nadzorni svet. Nadzorni svet tudi nosi odgovornost za ocenitev dela revizijske komisije.

Odgovornosti revizijskih komisij v nemških podjetjih so najpogostejše (Köhler, 2005):

- nadzor nad funkcijo notranje revizije,
- pripravljanje sestankov zunanjih revizorjev,
- priprava za izbiro zunanjih revizorjev,
- pogajanja z zunanjimi revizorji o plačilu njihovih storitev,
- kontrola obvladovanja tveganja,
- komuniciranje z revizorji,

- ugotavljanje dodatnih revizijskih storitev,
- priprava na pregledovanje finančnih poročil,
- priprava izjave o skladnosti z zahtevami GCGC.

Okoli 80 odstotkov revizijskih komisij je navedlo, da so v celoti odgovorni za pripravljane na izbiro zunanjih revizorjev in določanje sestankov nadzornega sveta in zunanjih revizorjev. Skoraj 60 odstotkov revizijskih komisij pomaga nadzornemu svetu pri komuniciranju z zunanjimi revizorji – predvsem prevzamejo odgovornost za pogajanja o višini plačila za opravljene storitve. Za kontrolo sistema obvladovanja tveganja, ki ga postavi uprava podjetja, je svojo odgovornost navedla okoli polovica revizijskih komisij, vključenih v raziskavo.

2.4 REVIZIJSKE KOMISIJE V SLOVENIJI

Zakonodaja v Sloveniji od podjetij do nedavnega še ni zahtevala ustanovitve revizijske komisije. Obvezno je bilo le imenovanje revizijske komisije v bankah in v javnih delniških družbah z enotirnim sistemom upravljanja. S sprejetjem Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1B) je postalo oblikovanje revizijskih komisij zakonsko obvezno. Nadzorni svet mora oblikovati revizijsko komisijo v družbi, ki trguje z vrednostnimi papirji na organiziranem trgu.

Kodeks upravljanja javnih delniških družb priporoča podjetjem ustanovitev revizijske komisije. Nadzornim svetom podjetij pa ustanovitev revizijskih komisiji priporoča tudi revizijski svet pri Slovenskem inštitutu za revizijo.

Priporočila Kodeksa in nekatere zakonske zahteve za revizijske komisije so predstavljene v nadaljevanju.

2.4.1 ZAKONSKA UREDITEV DELOVANJA REVIZIJSKIH KOMISIJ V SLOVENIJI

Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1) in Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1B)

Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1) v 279. členu navaja, da nadzorni svet lahko ustanovi posebne komisije, na primer revizijsko komisijo, komisijo za imenovanja, komisijo za prejemke, ki pripravljajo predloge sklepov nadzornega sveta in skrbijo za njihovo uresničitev ter opravljajo druge strokovne naloge. Komisijo poleg predsednika, ki ga imenuje nadzorni svet izmed svojih članov, sestavljata še vsaj dva člana. Člani komisije se

sestavljajo na sejah, pri čemer drugi udeleženci ne smejo biti prisotni, z izjemo v primeru, da statut ali poslovnik nadzornega sveta ne določa drugače. Vsaka komisija mora o svojem delu poročati nadzornemu svetu.

V 17. členu ZGD-1B je navedeno, da se v prvem odstavku 279. člena ZGD-1 doda nov drugi stavek, ki pravi, da mora nadzorni svet oblikovati revizijsko komisijo v družbi, s katere vrednostnimi papirji se trguje na organiziranem trgu.

V 289. členu ZGD-1 je navedeno, da mora upravni odbor ustanoviti revizijsko komisijo v naslednjih primerih:

- z vrednostnimi papirji družbe se trguje na organiziranem trgu;
- delavci v družbi v skladu z zakonom uveljavljajo svojo pravico do sodelovanja v organih družbe.

V 18. členu ZGD-1B je navedeno, da se 280. člen ZGD-1 spremeni tako, da se glasi: v primeru, da nadzorni svet imenuje revizijsko komisijo, mora biti izmed članov komisije vsaj en neodvisni strokovnjak usposobljen za računovodstvo ali revizijo. Poleg njih lahko revizijsko komisijo sestavljajo le člani nadzornega sveta.

Naloge revizijske komisije, kot jih opredeljuje ZGD-1B so:

- spremljanje postopka računovodskega poročanja,
- spremljanje učinkovitosti notranje kontrole v družbi, notranje revizije in sistemov za obvladovanje tveganja,
- spremljanje obvezne revizije letnih in konsolidiranih računovodskih izkazov,
- pregledovanje in spremljanje neodvisnosti revizorja za letno poročilo družbe, predvsem zagotavljanja dodatnih nerevizijskih storitev,
- predlaganje nadzornemu svetu imenovanje kandidata za revizorja letnega poročila družbe,
- nadzorovanje neoporečnosti finančnih informacij, ki jih daje družba,
- ocenjevanje sestavljanja letnega poročila, vključno u oblikovanjem predloga za nadzorni svet,
- sodelovanje pri določitvi pomembnejših področij revidiranja,
- sodelovanje pri pripravi pogodbe med revizorjem in družbo,
- opravljanje drugih nalog, določenih s statutom ali sklepom nadzornega sveta,
- sodelovanje z revizorjem pri opravljanju revizije letnega poročila družbe, še posebej z medsebojnim obveščanjem o glavnih zadevah v zvezi z revizijo.

Zakon o bančništvu

75. člen Zakona o bančništvu navaja, da mora nadzorni svet banke imenovati revizijsko komisijo v naslednjih primerih:

- če ima banka položaj nadrejene banke v bančni skupini;

- če banka opravlja bančne ali druge storitve prek podružnice zunaj območja Republike Slovenije.

Kodeks upravljanja javnih delniških družb

Kodeks upravljanja javnih delniških družb so 18.3.2004 oblikovali in sprejeli Ljubljanska borza d.d., Združenje članov nadzornih svetov in Združenje Manager. Kodeks je bil spremenjen in dopolnjen 14.12.2005 in 5.2.2007.

Namen Kodeksa je natančnejša določitev standardov upravljanja in vodenja javnih delniških družb, katerih vrednostni papirji se prodajajo na organiziranem trgu. Standardom, ki jih Kodeks priporoča, lahko sledijo tudi druge družbe z namenom, da oblikujejo razumljiv sistem upravljanja, ki pripomore k višji ravni zaupanja domačih in tujih vlagateljev, zaposlenih ter širše javnosti.

Vsebina priporočil Kodeksa ni obvezna, vendar se pričakuje, da bodo družbe priporočila Kodeksa v čim večji meri uveljavile v svoj sistem upravljanja.

Kodeks priporoča nadzornim svetom družb ustanovitev posebnih komisij, ki so odgovorne za pripravo predlogov sklepov in za nadzor nad njihovim izvajanjem. Te komisije naj bi delovale z namenom povečanja učinkovitosti dela nadzornega sveta in bile odgovorne za reševanje zahtevnejših zadev. Kodeks pri tem poudarja, da komisije ne smejo odločati o vprašanjih, ki so v pristojnosti nadzornega sveta.

Kodeks določa, da morajo biti komisije sestavljene v skladu z zakonom, ki ureja delovanje gospodarskih družb, in zakonom, ki ureja sodelovanje delavcev pri upravljanju. Posamezno komisijo morajo sestavljati najmanj trije člani. Vsaka komisija mora imeti predsednika, ki ga določi nadzorni svet izmed svojih članov, pri čemer pa naj predsednik komisije ne bi bil hkrati tudi predsednik nadzornega sveta. Naloga nadzornega sveta je, da pri oblikovanju posamezne komisije določi pristojnosti in pooblastila komisije ter določi njen predviden mandat. Vsaka komisija mora o svojem delu redno poročati nadzornemu svetu.

Pri opravljanju svoje funkcije morajo člani komisij upoštevati izključno cilje družbe kot celote. Naloga vsake družbe je, da komisiji zagotovi potrebna sredstva in pooblastila za opravljanje svojih nalog, kar pomeni, da imajo pravico pridobiti od odgovornih oseb v podjetju vse potrebne informacije ter pravico, do pridobijo neodvisno strokovno mnenje o vprašanjih, ki sodijo v njihovo področje pristojnosti.

Kodeks upravljanja javnih delniških družb priporoča ustanovitev revizijskih komisij. Po priporočilu Kodeksa naj bi revizijske komisije bile zadolžene za naloge, ki jih določa ZGD-1. Naloga komisije je, da tudi brez prisotnosti uprave sodeluje z notranjimi in zunanjimi revizorji ter skrbi za učinkovito in stalno izmenjavo mnenj.

Za člane revizijske komisije se zahteva, da imajo take strokovne in osebnostne lastnosti, ki zagotavljajo, da bodo delovali kakovostno in neodvisno. Te lastnosti naj bi bile predvsem (Kodeks upravljanja javnih delniških družb, 2007, str. 19):

- neodvisnost od uprave,
- razpoložljiv čas za delo v komisiji,
- široko strokovno področje,
- poznavanje področij poslovanja družbe,
- vsebinsko poznavanje področja financ, računovodstva in revidiranja.

Za predsednika revizijske komisije se zahteva, da ni bivši član uprave družbe vsaj pet let po prenehanju funkcije. Izmed članov revizijske komisije mora biti vsaj eden neodvisni strokovnjak s področja financ ali računovodstva.

Vsi člani komisij, tako tisti, ki so hkrati člani nadzornega sveta kot tudi zunanji člani, morajo upoštevati pravilo o nasprotju interesov, ki veljajo za člane nadzornih svetov. Kodeks navaja naslednja pravila o nasprotju interesov (Kodeks upravljanja javnih delniških družb, 2007, str. 17):

- člani nadzornega sveta morajo pri svojem delovanju in odločanju upoštevati predvsem cilje družbe kot celote,
- člani nadzornega sveta ne smejo opravljati vodilnih funkcij ali svetovalnih nalog za konkurenčne družbe, prav tako naj ne bodo večji delničarji v teh družbah,
- člani nadzornega sveta morajo varovati poslovne skrivnosti družbe,
- člani nadzornega sveta morajo izvajati vse previdnostne ukrepe, da se izogne nasprotju interesov, ki bi lahko vplivali na njegovo presojo.

Kodeks navaja, da nasprotje interesov pri članih nadzornega sveta nastopi v naslednjih primerih (Kodeks upravljanja javnih delniških družb, 2007, str. 17, 18):

- če je trenutno ali pa je v preteklih treh letih bil v pomembnejših poslovnih odnosih z družbo,
- je član širšega posloводства povezane družbe,
- če je član sodeloval pri sestavljanju vsebine predloga letnega poročila družbe,
- je večji delničar družbe ali pa je tesneje povezan z večjim delničarjem ali njegovo upravo,
- je pomembnejši dobavitelj družbe (tudi v primeru nudenja revizorskih ali svetovalnih storitev),
- je v nadzornem svetu več kot dvanajst let,
- je bližnji družinski član drugega člana nadzornega sveta ali člana uprave družbe,
- je v zadnjih treh letih prejemal ali prejema večje dodatne prejemke družbe (ne štejejo plačila, ki jih dobi kot član nadzornega sveta),
- je bil v zadnjih treh letih partner ali zaposleni v revizorski hiši, ki je opravljala ali še opravlja zunanjo revizijo v družbi.

Zakon o revidiranju (ZRev-2)

Zakon ureja revidiranje in strokovna področja, povezana z revidiranjem, nadzor nad revidiranjem in ocenjevanjem vrednosti. Z novim zakonom o revidiranju se ustanovi Agencija za javni nadzor nad revidiranjem, katere delovanje ureja ZRev-2, prav tako zakon tudi ureja delovanje Slovenskega inštituta za revizijo.

39. člen ZRev-2 od revizijskih družb zahteva:

- revizijska družba mora obveščati revizijsko komisijo pravne osebe ali organ, ki opravlja funkcijo revizijske komisije, o ključnih zadevah v zvezi z obvezno revizijo. Predvsem je pomembno, da revizijsko komisijo obvesti o pomembnih pomanjkljivostih notranjega kontroliranja v povezavi s postopkom računovodskega poročanja;
- vsako leto mora revizijska družba revizijski komisiji pisno potrditi svojo neodvisnost in neodvisnost pooblaščenih revizorjev, ki sodelujejo pri reviziji;
- revizijska družba mora revizijski komisiji vsako leto razkriti vse dodatne storitve, ki jih opravlja za revidirano družbo;
- z revizijsko komisijo mora razpravljati o nevarnostih za svojo neodvisnost in neodvisnost pooblaščenih revizorjev, ki sodelujejo pri reviziji ter varovalih za ublažitev teh nevarnosti, ki jih je dolžna dokumentirati v revizijskih delovnih papirjih.

2.4.2 REVIZIJSKE KOMISIJE V SLOVENSKIH PODJETJIH

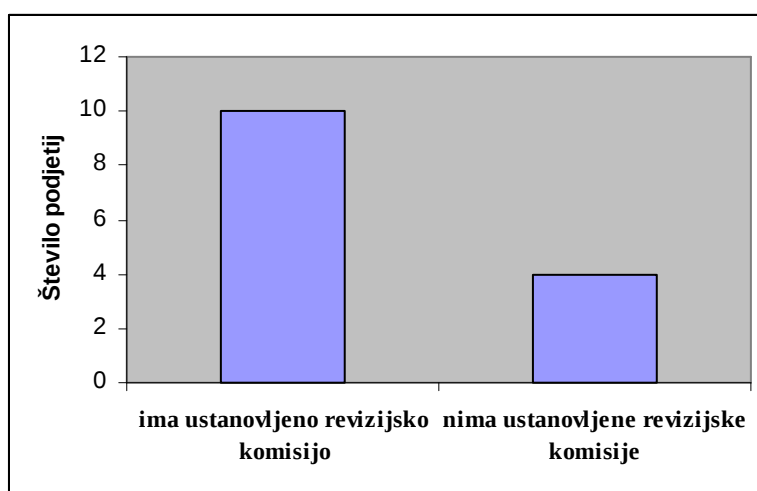
Revizijske komisije v slovenskih podjetjih delujejo kot posebne komisije, ki jih ustanovi nadzorni svet z namenom izboljšanja učinkovitosti svojega delovanja. Komisija lahko predstavlja uspešen mehanizem, s katerim nadzorni svet nadzira poslovanje družbe. Pri tem je potrebno poudariti, da se zaradi delovanja revizijske komisije odgovornost uprave in nadzornega sveta ne zmanjšuje. Bistveno je, da revizijska komisija lahko učinkovito pomaga pri reševanju problemov nadzornega sveta, ne da bi posegla v njegovo odgovornost (Duhovnik, 1997, str. 13).

Na podlagi štirinajstih naključno izbranih letnih poročil¹ slovenskih podjetij in finančnih inštitucij za leto 2007 so prikazane nekatere značilnosti revizijskih komisij. V nadaljevanju je tako predstavljeno, koliko podjetij je imelo ustanovljeno revizijsko komisijo, koliko članov so imele revizijske komisije ter koliko sej so posamezne komisije imele. Na kratko so našteje tudi naloge, za katere so komisije zadolžene.

¹Izbrana so bila letna poročila naslednjih podjetij: A banka d.d., Adriatic-Slovenica d.d., Etol d.d., Gorenje d.d., Intereuropa d.d., Istrabenz d.d., Krka d.d., Mercator d.d., Merkur d.d., Nova ljubljanska banka d.d., Petrol d.d., Probanka d.d., SKB banka d.d., Telekom d.d.

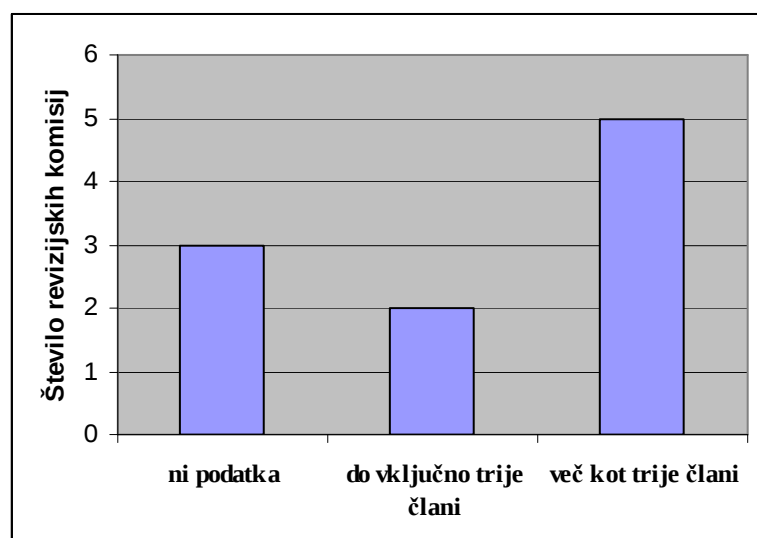
Sliki 3 in 4 prikazujeta število podjetij, ki so imela ustanovljeno revizijsko komisijo in kakšno število članov imajo komisije. Podatki, ki so prikazani, so razbrani iz letnih poročil za leto 2007 in vključujejo letna poročila bank, zavarovalnice in podjetij, katerih vrednostni papirji so predmet trgovanja na organiziranem trgu. Na podlagi pregledanih letnih poročil sem želela ugotoviti, koliko podjetij ima ustanovljeno revizijsko komisijo, in tako dobiti neko predstavbo, kakšno je stanje v slovenskih podjetjih. Podatki so le okvirni. Za natančnejšo analizo stanja bi bilo potrebno izvesti anketo med nadzornimi sveti slovenskih podjetij.

Slika 3: Število podjetij, ki ima ustanovljeno revizijsko komisijo

Vir: Podatki zbrani na podlagi letnih poročil slovenskih podjetij, maj 2008

Slika 4: Število članov v revizijskih komisijah

Vir: Podatki zbrani na podlagi letnih poročil slovenskih podjetij, maj 2008

Izmed devetih revizijskih komisij je ena komisija imela tri člane, ena komisija je imela šest članov. Največ podjetij je imelo ustanovljeno revizijsko komisijo, v kateri so bili štirje ali pet članov. Za tri revizijske komisije ni bilo podatka o številu članov.

Revizijske komisije so se srečevale na sejah. Ena revizijska komisija v letu 2007 še ni imela seje, ker je bila ustanovljena šele v zadnjih mesecih leta 2007, za štiri revizijske komisije ni bilo podatka o številu sej v letu 2007. Največ, pet sej, sta imeli dve revizijski komisiji. Izmed treh preostalih revizijskih komisij se je ena komisija srečala na dveh sejah, ena revizijska komisija je imela tri seje, ena komisija pa je v letu 2007 imela štiri seje.

Iz letnih poročil slovenskih podjetij in finančnih inštitucij so razvidne naslednje naloge revizijskih komisij:

- obravnavanje poročila službe notranje revizije ter pregled letnega načrta dela te službe,
- nadzor neoporečnosti finančnih informacij,
- nadzor delovanja sistema tveganj,
- spremljanje rezultatov notranje revizije in sistema notranjih kontrol,
- ocenjevanje sestave letnega poročila, vključno z oblikovanjem predloga za nadzorni svet,
- sodelovanje pri izbiri neodvisnega zunanjega revizorja.

Slovenska podjetja ne ustanavljajo revizijskih komisij tako pogosto kot podjetja v ostalih treh obravnavanih državah. Če izvzamemo ZDA, kjer so revizijske komisije zakonsko obvezne za vsa podjetja, katerih vrednosti papirji so predmet trgovanja na organiziranem trgu, lahko rečemo, da je praksa ustanavljanja komisij precej manjša kot v Veliki Britaniji in Nemčiji. Razlog za to je predvsem majhnost podjetij v primerjavi s podjetji v Veliki Britaniji in Nemčiji in ustanovitev komisije lahko le dodatno stroškovno obremeni podjetje.

Do nedavnega so bile revizijske komisije v Sloveniji obvezne le za banke in javne delniške družbe, ki imajo enotni sistem upravljanja. Direktiva 2006/43/ES Evropskega parlamenta in sveta o obveznih revizijah za letne in konsolidirane računovodske izkaze, zahteva ustanovitev revizijskih komisij. Od držav članic direktiva zahteva, da sestavijo zakonodajo, ki bo skladna s to direktivo. Revizijske komisije bodo zato v prihodnosti obvezne za vse družbe, katerih vrednostni papirji se prodajajo na organiziranem trgu. Slovenija je s sprejetjem Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1B), zahteve direktive že vnesla v zakonodajo, saj je oblikovanje revizijske komisije postalo obvezno za vse družbe, s katere vrednostnimi papirji se trguje na organiziranem trgu.

SKLEP

Vodenje in nadziranje družb postaja vse bolj zapleteno. K temu največ pripomore raznolikost dejavnosti družb, zapletene organizacijske sestave družb in obsežna zakonodaja, ki predpisuje zahteve glede poslovanja in poročanja družb.

Ena izmed zahtev, ki jih za družbe zahtevajo različne zakonodaje in kodeksi upravljanja, je tudi ustanovitev revizijske komisije. V Združenih državah Amerike je ustanovitev revizijske komisije zakonsko obvezna, medtem ko v Veliki Britaniji in Nemčiji kodeksi upravljanja le priporočajo ustanovitev le-teh.

Tudi v Sloveniji revizijske komisije niso bile obvezne. Kodeks upravljanja javnih delniških družb je priporočal ustanovitev revizijske komisije, v ZGD-1 je navedeno, da nadzorni svet lahko ustanovi revizijsko komisijo, revizijske komisije morajo ustanoviti le tiste družbe, ki imajo enotirni sistem upravljanja, njihovi vrednostni papirji pa so predmet trgovanja na borzi. S sprejetjem ZGD-1B pa je oblikovanje revizijskih komisij postalo zakonsko obvezno za vse družbe, ki trgujejo z vrednostnimi papirji na organiziranem trgu.

Naloge revizijskih komisij se od države do države razlikujejo, vendar pa je vsem državam skupno, da se njihova vloga povečuje. Nekatere najpomembnejše naloge revizijskih komisij v vseh štirih državah so predvsem odgovornost za nadzor nad sistemom notranjih kontrol in nadzor nad funkcijo notranje revizije. Revizijske komisije v Združenih državah Amerike in Veliki Britaniji prevzamejo odgovornost za izbiro zunanjih revizorjev, nadzor nad njihovim delom ter skrb za njihovo neodvisnost, medtem ko v Sloveniji in Nemčiji revizijska komisija z nadzornim svetom tesno sodeluje pri izbiri zunanjih revizorjev.

Revizijske komisije so najbolj razvite v Združenih državah Amerike in Veliki Britaniji, medtem ko v Nemčiji in Sloveniji šele dobivajo svoj pomen. Sprejetje SOX zakona v Ameriki ter proces globalizacije in številni računovodski škandali so tudi države članice Evropske unije prisilile v sprejem nekaterih ukrepov na področju finančnega poročanja. Spremenjena 8. Smernica tako določa, da morajo javne delniške družbe imeti ustanovljeno revizijsko komisijo.

Dobro organizirane in dejavne revizijske komisije naj bi prinesle vrsto koristi pri nadzoru poročanja in poslovanja družbe. Ustanovitev revizijske komisije naj bi pomagala odkriti in preprečiti računovodske prevare ter tako zaščititi predvsem interese delničarjev ter drugih interesnih udeležencev.

LITERATURA IN VIRI

1. Audit Committees – Good practices for meeting market expectations. Najdeno 15. januarja 2008 na spletnem naslovu [http://www.pwc.com/extweb/pwcpublishations.nsf/4bd5f76b48e282738525662b00739e22/253e1c17db806b13802569a10036c92d/\\$FILE/Audit_Committees_2nd_Ed.pdf](http://www.pwc.com/extweb/pwcpublishations.nsf/4bd5f76b48e282738525662b00739e22/253e1c17db806b13802569a10036c92d/$FILE/Audit_Committees_2nd_Ed.pdf)
2. Catch the current. The audit committee knowledge. Najdeno maja 2008 na spletnem naslovu http://www.deloitte.co.uk/dtt/cda/doc/content/Audit_TheAuditCommitteeKnowledge%285%29.pdf
3. Collier, P. A. (1993). Audit committees in major UK companies. *Managerial Auditing Journal*, 8 (3), 25-30.
4. The Combined Code on Corporate Governance 2003. Najdeno 15. januarja 2008 na spletnem naslovu http://www.fsa.gov.uk/pubs/ukla/lr_comcode2003.pdf
5. Direktiva 2006/43/ES Evropskega parlamenta in Sveta. Najdeno 7. septembra 2007 na spletnem naslovu http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sl/oj/2006/1_15720060609sl00870107.pdf
6. Duhovnik, M. (1997). Revizijski odbor in njegova vloga v podjetju. *Revizor*, 12, 9-33.
7. Duhovnik, M. (2002). Revizijski odbor kot svetovalec nadzornemu svetu. *Finance*, 54, str. 18.
8. Five Guiding Principles for Audit Committees. Najdeno 10. avgusta 2007 na spletnem naslovu <http://www.kpmg.com/aci>
9. Fleming, M. J. (2002). Audit committees: Roles, responsibilities, and performance. *Pennsylvania CPA Journal*, 73 (2), 29-32.
10. German Corporate Governance Code 2007. Najdeno 15. januarja 2008 na spletnem naslovu <http://www.corporate-governance-code.de/eng/kodex/1.html>
11. Haeger, S. (2006). Six Steps to an Effective Audit Committee. *Community Banker*, 15 (9), str. 10, 12.
12. Harrast, A. S. & Mason-Olsen, L. (2007). Can Audit Committees Prevent Management Fraud? *The CPA Journal*, 77 (1), 24-27.
13. Harrington, T. (2003). Audit committees. *Acountancy Ireland*, 35 (3), 20-21.
14. Izjava o skladnosti s Kodeksom [podjetja Gorenje]. Najdeno 8. junija 2008 na spletnem naslovu http://www.gorenjegroup.com/filelib/annual_report/letno_poro_cilo_2007/izjava_o_skladnosti_s_kodeksom.pdf
15. Keinath, K. A. & Walo, C. J. (2004). Audit Committee Responsibilities. *The CPA Journal*, 74 (11), 22-28.
16. Kelson, M. & Allen, D. (2002). New requirements and responsibilities for audit committees. *Insights; the Corporate & Securities Law Adviser*, 16 (10), 8-15.
17. Kodeks upravljanja javnih delniških družb 2007. Najdeno 7. septembra 2007 na spletnem naslovu <http://www.zdruzenje-manager.si/storage/1121/kodeks.pdf>
18. Köhler, G. A. (2005). Audit committees in Germany – theoretical reasoning and empirical evidence. *Schmalenbach Business Review*, 57 (3), 229-252.

19. Kumelj, Š. (2005). *Vloga revizijskih odborov pri nadziranju družb*. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
20. Letno poročilo [A banke d.d.] za leto 2007. Najdeno 27. maja 2008 na spletnem naslovu http://www.abanka.si/ABANKA_LP_07_KOMPLET_WEB_03.pdf
21. Letno poročilo [Adriatic-Slovenica d.d.] za leto 2007. Najdeno 27. maja 2008 na spletnem naslovu <http://www.adriatic-slovenica.si/common/images/icons/ext/pdf.gif>
22. Letno poročilo [podjetja Etol d.d.] Najdeno 27. maja 2008 na spletnem http://www.etol.si/etol_si/objave/13052008/POROCILO%201-12%202007%20-%20KONCNO.pdf
23. Letno poročilo [podjetja Intereuropa d.d.] za leto 2007. Najdeno 27. maja 2008 na spletnem naslovu http://seonet.ljse.si/serve.asp?fname=31813_ATT16247_IE_LP_07
24. Letno poročilo [podjetja Istrabenz d.d.] za leto 2007. Najdeno 27. maja 2008 na spletnem naslovu http://www.istrabenz.si/slo/investitorji/letnainmedletnaporocila/IB_LP2007_web.pdf
25. Letno poročilo [podjetja Krka d.d.] za leto 2007. Najdeno 27. maja 2008 na spletnem naslovu http://www.krka.si/media/pdf/si/lp/2007/2007_LP.pdf
26. Letno poročilo [podjetja Mercator d.d.] za leto 2007. Najdeno 27. maja 2008 na spletnem naslovu http://www.mercator.si/_files/32471/letno_porocilo_2007.pdf
27. Letno poročilo [podjetja Merkur d.d.] za leto 2007. Najdeno 7. maja 2008 na spletnem naslovu http://www.merkur.eu/fileadmin/datoteke/investitorji/dokumenti/porocila/Letno_porocilo_SLO.pdf
28. Letno poročilo [Nove ljubljanske banke d.d.] za leto 2007. Najdeno 27. maja 2008 na spletnem naslovu http://www.nlb.si/doc/NLBportal/za_nalozbenike/Letno%20porocilo%202007
29. Letno poročilo [podjetja Petrol d.d.] za leto 2007. Najdeno 27. maja 2008 na spletnem naslovu <http://www.petrol.si/media/lp.petrol.07-slo.pdf>
30. Letno poročilo [podjetja Telekom d.d.] za leto 2007. Najdeno 27. maja 2008 na spletnem naslovu http://www.telekom.si/uploads/pdf/TS_LetnoPorocilo2007.pdf
31. Letno poročilo [Probanke d.d.] za leto 2007. Najdeno 27. maja 2008 na spletnem naslovu <http://www.probanka.si/probanka/LetnoPorocilo.pdf>
32. Letno poročilo [SKB banke d.d.] za leto 2007. Najdeno 27. maja 2008 na spletnem naslovu http://www.skbi.si/data/doc/pdf/SKB_LETNO_POROCILO_2007.pdf
33. Lipman, D. F. (2006). Ten Best Practices For Audit Committees. *Financial Executive*, 22 (8), 49-51.
34. Marks, N. (2003). Training the audit committee. *The Internal Auditor*, 60 (6), 41-45.
35. Marshall J. & Heffes M. E. (2006). Four New Roles for Your Audit Committee. *Financial Executive*, 22 (7), str. 10.
36. Mehle, U. (2005). *Sarbanes–Oxleyjev zakon: vsebina in posledice v svetu in Evropski uniji*. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
37. Mohamed, E. & Hussain, M. (2005). The Role of Audit Committees in Enhancing a Transparent Corporate Reporting. *Humanomics*, 21 (1/2), 30-47.
38. Nemec, A. (2003). Sodelovanje zunanjega revizorja s poslovodstvom, nadzornim svetom in revizijskim odborom. *Revizor*, Ljubljana, 10, 7-26.

39. Odar, M. (2003). Revidiranje v javnem interesu in predvidene spremembe 8. direktive Evropske unije ter potrebne spremembe ureditve revidiranja v Sloveniji. *Revizor*, Ljubljana, 12, 11-23.
40. Pandit, M. G., Subrahmanyam, V. & Conway, M. G. (2005). Audit Committee Reports Before and After Sarbanes – Oxley. *The CPA Journal*, 75 (10), 42-44.
41. Radtke, D. (2007). Great Expectations. *Credit Union Magazin*, 73 (6), 68-72.
42. Sarbanes-Oxley Act of 2002. Najdeno 30. maja 2008 na spletnem naslovu <http://fl1.findlaw.com/news.findlaw.com/hdocs/docs/gwbush/sarbanesoxley072302.pdf>
43. Spira, F. L. (2006). Black boxes, red herrings and white powder: UK audit committees in the 21 st century. *Journal of Banking Regulation*, 7 (1/2), 180-188.
44. Sweeney, P. & Vallario, W. C. (2002). NYSE sets audit committes on new road. *Journal of Accountancy*, 194 (5), 51-59.
45. Vremec, L. (2003). Dobra praksa pri delu revizijskega odbora. *Revizor*, Ljubljana, 12, str. 24-50.
46. Zakon o bančništvu. (2006). *Uradni list RS*. (Št. 131/2006, 14. december 2006).
47. Zakon o gospodarskih družbah. (2006). *Uradni list RS*. (Št. 42/2006, 19. april 2006)
48. Zakon o revidiranju. (2008). *Uradni list RS*. (Št. 65/2008, 30. junij 2008).
49. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o gospodarskih družbah. (2008). *Uradni list RS*. (Št. 68/2008, 8. julij 2008).

SEZNAM KRATIC

GCGC – German Corporate Governance Code: Nemški kodeks korporacijskega upravljanja

NASD – National Association of Securities Dealers: Nacionalno združenje članov borze vrednostnih papirjev

NASDAQ - National Association of Securities Dealers Quotations System: Sistem kotacij nacionalnega združenja trgovcev z vrednostnimi papirji

NYSE – New York Stock Exchange: Newjorška borza

SEC – Securities Exchange Commission: Komisija za vrednostnice in borze

SOX – Sarbanes-Oxley Act: Sarbanes-Oxleyjev zakon